

Житомирський державний університет імені Івана Франка
Навчально-науковий інститут філології та журналістики

РЕДАКТОРСЬКА СКРИНЯ

Випуск № 1

Житомир
Вид-во ЖДУ ім. І. Франка
2015

Редакційна колегія:

В. В. Халін – директор Навчально-наукового інституту філології та журналістики ЖДУ ім. І. Франка, канд. пед. наук, доцент;

М. Ф. Рой – голова Житомирської обласної організації Національної спілки журналістів України, редактор газети «Ваші ІНТЕРЕСИ»;

А. С. Близнюк – викладач Навчально-наукового інституту філології та журналістики ЖДУ ім. І. Франка, канд. філ. наук, доцент, член НСЖУ;

К. О. Бистрицька – головний редактор Першого житомирського інформаційного порталу «1zt.ua», член НСЖУ, випускниця програми «Журналістика цифрового майбутнього» (DFJ) в Могилянській школі журналістики (НаУКМА);

Л. В. Давидова – викладач Навчально-наукового інституту філології та журналістики ЖДУ ім. І. Франка, член НСЖУ.

Відповідальний редактор – *Н. М. Миколаєнко*, викладач Навчально-наукового інституту філології та журналістики ЖДУ ім. І. Франка, член НСЖУ.

Редакторська скриня: науково-методичний журнал. – За заг. ред. Миколаєнко Н. М. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2015. – 36 с.

У виданні представлений широкий діапазон теоретико-практичних матеріалів, які характеризують підходи до дослідження редакторської справи та її складових, а також особливості редакційного процесу та усвідомлення тонкощів редакторської роботи, формування й розвитку професійної культури редакторів.

Рекомендовано для студентів, викладачів і фахівців редакторсько-видавничої діяльності.

- 4 Формування професійної культури майбутніх редакторів**
- 8 Ужиткові поради перед початком науково-дослідної роботи студента**
- 10 Редактор і фактичний матеріал**
- 12 Прийшов. Порозумнішав. Пішов**
- 14 Іван Франко – редактор і журналіст**
- 16 Хочу бути... радіоведучим!**
- 18 Тиждень із редактором радіо**
- 20 Дрес-код журналіста**
- 22 Чим небезпечна сидяча робота?**
- 24 Те, що неможливо забути**
- 26 У світі книги**
- 28 Hello, Міжнародний книжковий фестиваль**
- 30 Заговори! І скажуть хто ти**
- 31 Сім разів подумай, а один напиши**
- 32 Житомир – затишний куточок у таємничому Поліссі**
- 34 Редактор очима першокурсника**
- 36 Редактор – це**



ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ РЕДАКТОРІВ

У статті розглянуто сутність і зміст професійної культури майбутніх редакторів. Визначено стадії професійного становлення майбутнього редактора. Окреслено фактори, що суттєво впливають на формування й розвиток професійної культури майбутнього редактора. Розглянуто інформаційно-когнітивну, індивідуально-смыслову та креативно-діяльнісну площини формування професійної культури. Досліджено узагальнені кваліфікаційні вимоги до діяльності сучасного редактора.

Ключові слова: професійна культура, майбутні редактори, фактори, кваліфікаційні вимоги, процес.

Миколаєнко Надежда Николаевна,

Формирования профессиональной культуры будущих редакторов

В статье рассматриваются сущность и содержание профессиональной культуры будущих редакторов. Определены уровни профессионального становления будущего редактора. Очерчены факторы, которые существенно влияют на формирование и развитие профессиональной культуры будущего редактора. Рассмотрены информационно-когнитивная, индивидуально-смысловая и креативно-деятельностная плоскости формирования профессиональной культуры. Исследованы обобщенные квалификационные требования к деятельности современного редактора.

Ключевые слова: профессиональная культура, будущие редакторы, факторы, квалификационные требования, процесс.

Mykolaïenko Nadiya Mykolajivna

Forming of professional culture of future editors

Essence and maintenance of professional culture of future editors are considered in the article. The stages of the professional becoming of future editor are certain. Outlined factors, which are substantially influence on forming and development of professional culture of future editors. It is considered informatively cognitive, individually semantic and modern blocks of forming of professional culture. Qualifying requirements are investigational generalized to activity of modern editor.

Keywords: professional culture, future editors, factors, qualifying requirements, process.

I. Вступ. За умов глобалізаційних процесів в Україні відбувається стрімкий розвиток книговидавничої справи. Це зумовлює необхідність глибинних підходів до дослідження редакторської діяльності, її складових. У цьому контексті особливої актуальності набуває формування професійної культури майбутніх редакторів, оскільки від цього специфічно-регулятивного процесу залежить реалізація завдань редакторсько-видавничого фаху.

Вітчизняні та зарубіжні науковці розглядали формування професійної культури в сучасній філософії освіти (І. Зязюн, В. Кремень, П. Саух та інші); ідеї формування професійної культури у європейському

освітньому просторі (І. Васютенкова, Л. Воротняк, Л. Данилова, Л. Перетяга та інші); концептуальні основи професійної підготовки майбутніх редакторів друкованої продукції (Н. Зелінська, А. Капелюшний, В. Карпенко, І. Михайлин, Є. Огар, В. Різун, М. Тимошик та інші).

II. Постановка завдання. Однак на сьогодні у вітчизняних фахових джерелах практично відсутні напрацювання щодо формування професійної культури майбутніх редакторів. Останнє зумовлює мету нашої статті – розкрити основні аспекти формування професійної культури майбутніх редакторів.

III. Результати. Дослідження формування про-

фесійної культури майбутніх редакторів вимагає, насамперед, визначення сутності дефініції «професійна культура».

У культурологічному словнику зазначено, що «професійна культура характеризує рівень і якість професійної діяльності, які залежать від соціально-економічного стану суспільства й сумлінності в оволодінні певними знаннями, навичками конкретної професії та їх практичному використанні» [5, с. 173].

В Енциклопедії освіти за редакцією В. Кременя читаємо, що професійна культура включає сукупність принципів, норм, правил, методів, які сформувалися історично, регулюють процес, діяльність людини. Основу професійної культури складають знання та цінності, вироблені конкретною соціально-професійною групою та закріплені у традиціях її життєдіяльності (за О. Донцем, Ю. Мішиним, О. Шабаліним) [2, с. 724].

Дослідниця Ю. Чернова у праці «Професійна культура і формування її складових у процесі навчання» пропонує розглядати професійну культуру як аспект системно-діяльнісний, вияв системно-соціальної якості людини, її інтегральну характеристику. На думку дослідниці, особа завжди є єдністю «системи культури» і «системи діяльності». Останнє означає, що, аналізуючи систему діяльності особистості, ми опосередковано розкриваємо і систему її культури. Адже будь-яка діяльність породжує свій образ культури, тому є реальним заміщенням категорії діяльності категорією професійної культури [10, с. 57].

Зауважимо, що багато науковців приділяють увагу взаємозв'язку загальної та професійної культури, визначаючи останню невід'ємною частиною загальної культури. Наприклад, Й. Ісаєв стверджує про базування професійної культури на підґрунті культури особистості. Саме це, на думку вченого, дає можливість проектувати культуру у сферу професійної діяльності, культуру особистості. Тому під професійною культурою науковець розуміє систему загальнолюдських рис, професійно-ціннісних орієнтацій та якостей особистості, універсальних способів пізнання професійної діяльності [3].

Учений Ф. Щербак у формуванні професійної культури акцентує увагу на єдності професійного та соціально-морального аспектів у прояві культури особистості. Науковець визначає три фактори, які зводять професійну культуру до майстерності, кваліфікації та спеціальних знань й умінь:

- наявність стійкої системи організації діяльності, яка забезпечує отримання якісних результатів діяльності;
- соціальна та особиста значущість результатів професійної діяльності, які не зводяться тільки до економічних показників;
- цілісний прояв особистості у праці [11].

Зазначимо, щоб бути успішним редактором, необхідно обов'язково мати відповідну освіту. Формування в Україні цілісної системи підготовки редакторського корпусу для всієї видавничої сфери припадає

на середину 90-х рр. XX століття, спеціальність «видавнича справа та редагування» була переведена з «Філології» до «Журналістики» [8]. У 2005 р. в одному з проектів «Переліку галузей знань, бакалаврських програм та назв професійних робіт та кваліфікацій за освітньо-кваліфікаційними рівнями бакалавр-магістр» при переході вищої освіти України на Болонську систему запропоновано вилучити спеціальність «Видавнича справа та редагування» [9]. Нині вона включена до переліку спеціальностей галузі «Соціальні комунікації».

Формування професійної культури майбутніх редакторів передбачає розвиток психічних властивостей, пов'язаних із набуттям особистістю професійних знань, умінь і навичок, а також розвитком професійно значущих якостей та ціннісних орієнтацій. У цьому разі відбувається активна якісна зміна особистістю свого внутрішнього світу та зовнішнього способу життєдіяльності. Так, розглядаючи особливості професійного розвитку особистості, багато дослідників виділяють стадії, рівні та етапи, які проходить фахівець на шляху свого професійного становлення. Значної уваги заслуговує концепція стадій професійного становлення, яку використовує у своїх дослідженнях Т. Кудрявцев. Він виділяє чотири стадії професійного становлення особистості [6]:

1. Формування професійних намірів: усвідомлений вибір особистістю професії на основі врахування своїх індивідуально-психологічних особливостей. Згідно з цією концепцією професійне становлення особистості розпочинається з формування професійних намірів, що залежать від таких факторів, як престиж професії, потреби суспільства, вплив сім'ї, засобів масової інформації тощо. Важливу роль у ви-

Формування професійної культури майбутніх редакторів передбачає розвиток психічних властивостей, пов'язаних із набуттям особистістю професійних знань, умінь і навичок, а також розвитком професійно значущих якостей та ціннісних орієнтацій.

борі професії відіграє також спрямованість на певний предмет праці, яка виявляється в інтересах та захопленнях особистості.

2. Навчання у вищому навчальному закладі, під час якого відбувається засвоєння системи професійних знань, умінь і навичок, формування професійно важливих якостей особистості, розвиток схильності та інтересу до майбутньої спеціальності. Основними психологічними інноваціями на цьому етапі є професійна спрямованість, професійно-етичні ціннісні орієнтації,

духовна зрілість та інше.

3. Професіоналізація або професійна адаптація: входження до професії, її освоєння, професійне самовизначення, набуття професійного досвіду, продовження розвитку властивостей та якостей особистості, необхідних для кваліфікованого виконання професійних обов'язків.

4. Майстерність, часткова або повна реалізація особистості в професійній діяльності, що передбачає якісне, творче виконання професійних обов'язків, інтеграцію сформованих професійно важливих якостей особистості в індивідуальний стиль діяльності, коли під час оволодіння професійною майстерністю дедалі більшої привабливості для фахівця набуває сам творчий процес.

На нашу думку, ключова роль у процесі становлення особистості професіонала, а саме – редактора, належить другій стадії, тобто навчанню у вищому навчальному закладі, під час якого розпочинається активне формування особистості професіонала та закладаються основи ефективності його майбутньої роботи.

Досліджуючи формування професійної культури майбутніх редакторів, пропонуємо виділити фактори, що суттєво впливають на формування й розвиток майбутнього фахівця:

- мотивація діяльності і пізнавальна активність – тільки та людина достойна займатися редакторською діяльністю, яка постійно опановує нові знання і прагне використовувати їх у практичній діяльності;
- здатність до критичного аналізу – саме за умов постійної саморефлексії, загального і професійного аналізу діяльності майбутній редактор може розвивати і збагачувати свій потенціал, шліфувати свою майстерність;
- самооцінка – є одним із найважливіших показників професійної успішності, саме за умови адекватної самооцінки майбутній фахівець зможе працювати за моделлю «рівний – рівному» і здійснювати виховний вплив на реципієнтів;
- дисциплінованість – вимагаючи постійно від себе дотримання певних правил і норм, майбутній редактор зможе досягти реалізації завдань, що є запорукою успіху і самореалізації молоді людини в сучасному суспільстві;
- цілеспрямованість – уміння ставити перед собою конкретну мету, поетапно й системно її досягати, що допомагає фахівцю бачити перспективу власного інтелектуального й професійного вдосконалення;
- морально-етичні, естетичні, духовні цінності характеризують особистість майбутнього редактора як еталон, на який можуть орієнтуватися реципієнти, працюючи над розвитком власної особистості;
- толерантність, уміння не тільки висловлювати власну думку, але й з повагою поставитися до думки іншого – одна з характеристик самодостатньої особистості, яка є достойним членом суспільства і може гідно себе почувати серед людей;
- гнучкість мислення допомагає знайти вихід з

будь-якої ситуації, практично використати той власний досвід, який буде доцільним при вирішенні даної проблеми;

- образність мислення не тільки дає можливість створювати щось принципово нове, але й допомагає шукати нестандартні підходи й шляхи вирішення будь-яких завдань;
- впевненість у собі допомагає людині, яка безпосередньо займається редакторською діяльністю, реалізувати свій професійний потенціал і в певній мірі впливати на реципієнтів;
- оптимізм допомагає у професійних ситуаціях не втрачати віри у позитивний результат і робити все, щоб в повній мірі вжити ефективних заходів, результативність яких може проявитися й через досить тривалий час;
- здатність правильно визначати проблему, шукати оптимальні шляхи щодо її вирішення допоможе майбутньому редактору усвідомити відповідальність обраної професії.

Покликаючись на праці науковців А. Капелюшного, Р. Сєрєжникової [7], важливими у формуванні професійної культури є такі площини:

- інформаційно-когнітивна – розуміння необхідності фахових знань і способів діяльності, суб'єктивні передумови редакторської діяльності, суб'єктної потреби визначення професійних цінностей (цілі, мотивація, професійна самоактуалізація);
- індивідуально-смилова – осмислення себе, усвідомлення позитивних і негативних аспектів власної діяльності, оцінка й самооцінка власного почуття, регулювання самореалізації, своїх стосунків та прийняття рішень;
- креативно-діяльнісна – здатність до конструктивного, нестандартного мислення і поведінки, а також усвідомлення та розвитку свого досвіду, результату креативної діяльності.

У кожній площині вирішуються певні завдання, які можна віднести до однойменних блоків: інформаційно-когнітивний, індивідуально-смиловий, креативно-діяльнісний блоки формування професійної культури майбутніх редакторів. Так, інформаційно-когнітивний блок актуалізує мотиви і цінності професійно-творчого становлення, здобування нових фахових знань, формування й інтегрування знань про сутність і особистісний сенс самоактуалізації та саморозвитку, узагальнювання інформації щодо уявлень про редактора, отримування знання про нові методики та аналізування складових професіоналізму редакторів і порівнювання їх з власними можливостями тощо.

Індивідуально-смиловий блок являє собою доцільну єдність процесів самопізнання, самовдосконалення, саморозвитку, самоуправління і самореалізації, аналізує сучасні цінності редакторської діяльності, сприяє новому переосмисленню «картини світу», прагненню до змін та інновацій.

Креативно-діяльнісний блок покликаний організу-

вати редакторський «полігон спроб» креативної самореалізації майбутніх фахівців, передбачає певні форми професійної діяльності, апробацію і реалізацію розроблених проєктів. Креативно-діяльнісний блок передбачає наявність психологічного супроводу та методичного забезпечення.

Формування професійної культури майбутнього фахівця передбачає реалізацію наступної функції: засвоєння фахових знань, умінь й навичок, які є основою для здійснення майбутньої редакторської діяльності, одночасно із формуванням загальнолюдських якостей.

Вагомими, на нашу думку, у вирішенні окресленої проблеми є дослідження українських науковців, які узагальнили кваліфікаційні вимоги до діяльності сучасного редактора у своєрідні формули. Так, М. Тимошик розглядає формування професійної культури майбутніх редакторів у єдності трьох «П»: професіоналізму, порядності, патріотизму. Наприклад, В. Карпенко у праці «Основи редакторської майстерності» пропонує власну формулу професійної культури редакторів: професіоналізм помножений на талант. Спільний складник – світогляд (професіоналізм при цьому – знання (ерудиція) плюс практика (навички), що спираються на талант) і під-

сумовує: редактор – і ремісник (професіонал), і митець (представник вищого рівня професіоналізму) [4; с. 68–69].

На думку сучасних науковців Я. Засурського, Г. Лазутиної, І. Михайлина, В. Різуна, у формуванні професійної культури відіграють важливу роль природні здібності, покликання, талант, який перемагає над технологією в редакторській професії, бо «талантові не можна навчитися та й немає рецепта талановитості» [1].

Професійна культура майбутніх редакторів виявляється у гнучкості, варіативності, винахідливості, ініціативності, сміливості рішень і поведінки в професійній взаємодії. Тому для оволодіння професійною культурою необхідне усвідомлення творчої природи редакторської діяльності.

IV. Висновки. Отже, формування професійної культури майбутніх редакторів – специфічно-регулятивний процес, метою якого є розвиток професійно-значущих якостей, приведення ціннісних орієнтацій, мотивів діяльності й норм поведінки майбутнього фахівця у відповідність до загальнокультурних та етичних вимог професійної діяльності.

Подальшу перспективу ми вбачаємо у розробці на державному рівні концепції формування професійної культури майбутніх редакторів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Аграновский В. А. Вторая древнейшая: Беседы о журналистике : Учебник / В. А. Аграновский. – М. : Вагриус, 1999. – 415 с.
2. Енциклопедія освіти / [Акад. пед. наук України ; головний ред. В. Г. Кремінь]. – К. : Юрінком Інтер, 724 с.
3. Исаев И. Ф. Теория и практика формирования профессионально-педагогической культуры преподавателя высшей школы : [учеб. пособ.] / И. Ф. Исаев; [Московск. пед. гос. ун-т; Белгородск. гос. пед. ин-т]. – М. ; Белгород : [б. к.], 1993. – 219 с.
4. Карпенко В. Основи редакторської майстерності. Теорія, методика, практика : Підручник. – К. : «Університет Україна», 2007. – 431 с.
5. Корінний М. М. Короткий енциклопедичний словник з культури / М. М. Корінний, В. Ф. Шевченко. – К. : Україна, 2003. – 384 с.
6. Кудрявцев Т. В. Психология профессионального обучения и воспитания / Кудрявцев Т. В. – М. : МЭИ, 1985. – 108 с.
7. Серьожникова Р. К. Формування творчого педагогічного потенціалу майбутнього викладача у процесі професійної підготовки в університеті. Дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04. – Одеса, 2009. – 442 с.
8. Тимошик М. С. Книга для автора, редактора, видавця: практ. посібн. – 2-е вид., стереотип. / Тимошик М. С. – К. : Наша культура і наука, 2006. – 560 с. (Сер. «Бібліотека видавця, редактора, автора»).
9. Тимошик М. С. Непорозуміння чи свідоме нищення державотворчої спеціальності? Або що стоїть за спробою вилучення спеціальності «Видавнича справа та редагування» з переліку бакалаврських та магістерських програм / М. С. Тимошик // Друкарство. – 2005. – № 6. – С. 9-14.
10. Чернова Ю. К. Профессиональная культура и формирование её составляющих в процессе обучения : [монография] / Ю. К. Чернова; М-во образования Рос. Федерации [и др.]. – М. ; Тольятти : Изд-во Тольят. политехн. ин-та, 2000. – 57 с.
11. Щербак Ф. Н. Профессионально-нравственная культура труда / Ф. Н. Щербак. – М. : Знание, 1985. – 128 с.

УЖИТКОВІ ПОРАДИ ПЕРЕД ПОЧАТКОМ НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТА

1. Ви повинні з перших кроків в університеті формувати з себе успішну комунікативну особистість. З цією метою, передусім, подолайте свій страх перед викладачем. Виходьте з того, що головне призначення викладача – давати вам знання, ділитися з вами своїм невичерпним багажем духовної культури. Університет розрахований на сократичне навчання, це місце діалогу учителя з учнями, старшого покоління з молодшим. Відтак, не бійтеся турбувати викладача своїми запитаннями, зверненнями, приходити до нього на консультацію, просити про бесіду, діалог.

Якось один із найбільш знаменитих професорів філософського факультету В. Ш. розповідав, що повісив на інформаційній дошці об'яву: «Пропоную бесіди з філософом», вказав час і місце таких бесід. Він був страшенно розчарований, що ніхто із студентів його запрошенням не скористався. І його можна зрозуміти, адже навчання – це діалог, це бесіди з філософами, істориками, філологами, медіа-дослідниками і багатьма іншими професіоналами своїх наук. Навчитися можна тільки в процесі діалогу. Запам'ятайте: якість вашої майбутньої професійної діяльності прямо пропорційно залежить від кількості розмов і бесід, консультацій і діалогів, у широкому сенсі – від спілкування з вашими викладачами.

Активно сприймайте навчальний матеріал у процесі лекції, не сидіть на лекції, як у театрі, де вам дають концерт, записуйте головні ідеї, стежте за думкою викладача, у випадку нерозуміння матеріалу ставте запитання. Робіть це навіть тоді, коли у викладача є свій підручник з навчальної дисципліни, яку він вам викладає, бо лекція – то завжди в значній мірі імпровізація, у якій автор виходить з потреб аудиторії, встановлених шляхом безпосереднього візуального й вербального контакту з нею.

У процесі навчання не соромтеся свого незнання. Значно гірше виявити його у своїй професійній діяльності.

2. Ви повинні з перших кроків в університеті формувати в собі свідомість студента вищої школи. Найважливішою ознакою цієї свідомості, особливо майбутнього журналіста, є допитливість. Ваша нова ситуація визначається тим, що ви добровільно обрали свою спеціальність і університет. З перших кроків в університеті необхідно зрозуміти одну

дуже важливу річ: для журналіста не буває зайвих знань, усі знання, що перебувають у його пам'яті, є його надбанням і використовуються так чи інакше в його професійній діяльності. Разом з тим важко назвати й той мінімум фахових навичок, який необхідний для інформаційної діяльності, адже замітку до газети може написати й школяр.

Із цього приводу необхідно добре розуміти таке. У навчанні є багато знань особистіснотвірних, які мають статус загальнокультурних надбань людства і не мають ужитково-

го змісту. У світі є купа людей, які ніколи не користувалися законом Архімеда чи законом сполучених посудин, всесвітнього тяжіння чи законом Ома, не використовували правила множення/ділення неправильних дробів чи обчислення площі поверхні зрізаної піраміди. Однак ці знання дістає кожна дитина в середній школі як загальнообов'язковий мінімум. Нарешті, гуманітарні знання взагалі не підлягають ужитковому використанню. Як можна скористатися знаннями про Троянську війну, життя Наполеона, віршами Т. Шевченка, картинами П. Пікасо? Але без їх знання неможливо уявити сучасну культурну людину. Зрештою, дискусії про те, що важливіше: Шекспір чи чоботи? – вже півтора століття.

Від журналістів-практиків, які не мають журналістської освіти, доводиться чути, що в університетах студентам надають зайві знання, що бути журналістом можна й без вищої освіти, що працювати над виробленням особистості в собі – зайва морока, у галузі мас-медіа завжди є

Від журналістів-практиків, які не мають журналістської освіти, доводиться чути, що в університетах студентам надають зайві знання, що бути журналістом можна й без вищої освіти, що працювати над виробленням особистості в собі – зайва морока, у галузі мас-медіа завжди є той, хто вказує журналістові, про що й як писати.

той, хто вказує журналістові, про що й як писати. На жаль, і справді реальний стан журналістики в Україні далекий від того академічного зразка, з позицій якого вивчають фах і навчають фахові в університетах. Але це не підстава відмовитися від академічного рівня викладання журналістики. Університети були й будуть центрами формування національної інформаційної еліти, меритократії, готувати фахівців, виходячи з національних освітніх програм та ідеалів, а не потреб жовтої чи партійної преси. Стосунки між викладачами й студентами можуть будуватися тільки на засадах авторитету університету, визнання високого статусу державної атестації науково-педагогічних кадрів, налаштованості учнів узяти всі запропоновані ними знання.

3. Кожний фахівець у зрілому віці приходять до висновку, що мірилом знань є кількість прочитаних людиною кни-

жок зі своєї спеціальності. Стародавня приказка: «Книжка – джерело знань» – не застаріла і в добу електронної техніки та інтернету. Звикніть до думки, що чим більше книжок із фаху, своєї спеціалізації ви прочитаєте, тим більше підстав у майбутньому ви матимете для успіху в професійній діяльності.

4. Сміливо опануйте бібліотеку, мудрості пошуку потрібної книжки в бібліографічних покажчиках, паперовому та електронному каталогах, не шкодуйте часу на читання книжок у читальному залі. Досвід свідчить, що там панує особлива атмосфера, яка сприяє глибокому засвоєнню прочитаного. Звикніть конспектувати, формулювати перебіг сюжету думки своїми словами, виписувати найбільш влучні цитати, які ви дослівно зможете використати в своїй курсовій роботі. Ніколи не користуйтеся порочним прийомом – знайти статтю під потрібною назвою, зберегти її та лишити на майбутнє; мовляв, прочитаю згодом, колись, коли сяду писати курсову. Не можна використати знань, які не перебувають у вашій голові. Чим довше вони там перебуватимуть, тим більше ви користуєтесь ними для обдумування концепції своєї роботи. Отже, чим раніше ви вкладете їх у свою голову, тим краще для остаточного наслідку – створення наукової праці. Конспектування – це спосіб опанування матеріалу, а не спосіб його механічного фіксування на папері.

5. Виміряйте і знайте свою швидкість читання, щоб завжди мати уявлення про те, скільки часу вам потрібно для засвоєння книжки певного обсягу. За допомогою годинника встановіть, скільки художнього і скільки наукового тексту ви можете прочитати за одну годину. Зазвичай це істотно відмінні цифри. Наприклад, за одну годину особа може прочитати сорок сторінок пригодницького роману, але лише двадцять сторінок наукової монографії, над кожним реченням якої треба замислюватися, окремі положення перечитувати й запам'ятовувати. Досвід свідчить про те, що в студентські роки молода людина повинна прочитувати не менше ста сторінок за день; тільки тоді вона може розраховувати оволодіти усім необхідним обсягом знань людства. Встановіть для себе цю норму читання й намагайтеся дотримуватися усі п'ять років навчання в університеті.

6. Не шкодуйте грошей на книжки. Збирайте домашню бібліотеку. Придбати власну книжку й мати можливість із кожної потреби зазирнути в неї – це зовсім не те, що бігти за нею до книгозбірні. Купуйте класику художньої та наукової літератури, купуйте нові книжки з фаху. Не пройдіть повз підручник і довідкове видання – словник, енциклопедію. Гроші все одно зникнуть, все одно будуть на щось витрачені – книжки залишаться і, як старі друзі, неодноразово стануть вам у пригоді. Не покладайтесь на Інтернет і знання, які ви можете отримати з нього. В Інтернеті панівними є мережеві тексти, основні властивості яких – телеграфна стислість, хаотична композиція (сорті-композиція), перевага номінативних речень, відсутність надлишкової інформації, вступних і завершальних фраз, які забезпечують сприйняття, розуміння й засвоєння читачем інформації. Тому книжка залишається головним і найзручнішим носієм знань.

7. Навчіться правильно й ефективно працювати з власною книжкою. Під час читання майте гарно заструганий олівець з м'яким грифелем. Позначайте акуратно на полях істотні для розуміння змісту місця, підкреслюйте ключові слова, терміни, влучні словосполучення, визначення. Ведіть на форзаці тематичний покажчик. Це дозволить вам швидко знайти потрібне місце. Заведіть словник

категорій і термінів (у блокноті, на аркушах, у персональному комп'ютері), поповнюйте його систематично, перечитуйте, запам'ятовуйте нові слова та їх значення, працюйте над розширенням свого професійного лексикону.

8. Тренуйте пам'ять, особливо тоді, коли ви відчуєте, що вона у вас слабка. Пам'ять – це робочий інструмент журналіста. Навіть за наявності кіно- чи телекамери, диктофона та інших записувальних приладів журналістові доводиться тримати в голові (у пам'яті) купу інформації у вигляді подій, дат, статистичних цифрових даних, висловлювань. Тренуйте пам'ять, завчаючи вірші, визначення з підручників і словників, влучні вирази з прочитаного.

9. Уважно прочитайте й активно засвойте ці методичні рекомендації перед початком науково-дослідної праці. Іноді молода людина, заряджена істотною часткою скепсису щодо своїх старших учителів, лише під кінець навчання або й після його завершення починає розуміти доцільність тих методичних вимог, що висувалися до неї. Не повторюйте чужих помилок. Прагніть відразу вийти на правильний шлях.

■ Написання тексту науково-дослідної роботи

Курсову (дипломну) роботу з гуманітарних наук справедливо називають курсовим (дипломним) твором, проектом. Його треба створити А творчість відрізняється від ремісництва тим, що тут не можливе серійне виробництво, масове тиражування продукції. Наслідок творчості завжди існує в однині.

З огляду на це рецептів створення курсової (дипломної, магістерської) роботи немає. Вона завжди неповторна, як неповторним є мислення кожного індивіда. Ці роздуми завжди ставили мене перед запитанням: чи маю я (та інші) право навчати науковій творчості, чи не перевищуємо ми, викладачі вищої школи, свої повноваження, прагнучи навчити того, чого навчити неможливо? Адже здавна відомо, талант сам встановлює закони своєї творчості.

Про Моцарта розповідають такий історичний випадок.

Один юнак запитав Моцарта, як писати симфонію. Моцарт відповів:

- Ви надто молоді. Чому б вам не почати з балад?

Юнак заперечив:

- Але ж ви починали писати симфонії, коли вам було всього десять років!

- Так, але я нікого не розпитував, як їх треба писати.

Повчальною є й така історія.

Коли семирічний Моцарт давав концерти у Франкфурті-на-Майні, до нього підійшов хлопчик років 14.

- Як чудово ти граєш! Я ніколи так не навчуся.

- Чого ж? Спробуй, а якщо не вийде, почни писати ноти.

- Та я ж пишу... вірші...

- Це також цікаво. Писати гарні вірші, мабуть, ще важче, ніж складати музику.

- Чого ж, це зовсім легко. Ти спробуй.

Співбесідником Моцарта був Гете.

Наукову роботу бажано сприймати не лише як напружену працю, що доводить до виснаження, але і як насолоду творчістю, як те потрібне, що його природа зробила неважким, як неважким і природним було для Моцарта складання симфоній, а для Гете – написання віршів.

Наукова праця як різновид творчості повинна приносити суб'єктові пізнавального процесу насолоду пошуку, радість відкриття, почуття гордості за нехай скромний, але свій самостійний внесок у безкінечну

справу науки.

Коли збирання матеріалу наблизилося до завершення, студент зобов'язаний ще раз проконсультуватися із викладачем. Наголосимо на двох моментах. По-перше, вислів «збирання матеріалу наблизилося до завершення» означає те, що він насправді не завершився. По суті, він не завершується до того часу, поки в дослідженні не поставлена остання крапка й воно не подане на перевірку чи до захисту. Приступивши до написання тексту, студент продовжує збирати матеріал: він ніколи не пройде повз нову книжку зі своєї теми, він переглядає новинки періодики в бібліотеці, доповнює бібліографію і т. ін., тобто не припиняє наукового пошуку.

Для консультації з викладачем студент зобов'язаний скласти письмовий проспект курсової роботи. Це необхідне з двох причин.

Перша полягає в тому, що проспект є могутнім чинником самодисципліни; написавши його, ви чітко уявите свої власні завдання, структуру розкриття теми; без цього ваш задум залишатиметься прихованим від вас самих за туманом непевності й невизначеності.

Не шкодуйте грошей на книжки. Збирайте домашню бібліотеку.

ності.

Друга причина полягає в тому, що наявність проспекту зробить максимально ефективною вашу консультацію з викладачем. Не раз доводилося спостерігати, як студент, вимахуючи руками, червоніючи від напруження, довго пояснює викладачеві, що являтиме собою його курсова робота, а той не може домогтися чітких відповідей на свої запитання.

Отже, ви приходите на консультацію з проспектом у руках. У ньому відбито такі питання:

- ваше прізвище, назва теми у затвердженій викладачем вербальній формулі;
- повний перелік прочитаної теоретичної та історичної літератури з журналістикознавства, зокрема з проблем, що визначають предмет курсової роботи;
- повний перелік джерел, що складають об'єкт вашого дослідження;
- розгорнутий план вашої теми із вказівкою структури її розвитку (внутрішньої типології явища, аспектів розгляду головного питання, хронології чи еволюції явища тощо);
- додаток – творча частина курсової роботи, характер, жанр.

Наявність проспекту дозволяє викладачеві швидко зорієнтуватися в обсягові проробленої студентом роботи, побачити наслідки його самостійного опрацювання теми, оперативно надати свою допомогу; показати більш досконалий спосіб організації матеріалу, поради прочитати пропущену наукову працю з даної теми.

Після цієї консультації студент приступає до написання за схваленням викладачем проспектом тексту курсової роботи.

Традиційно вона складається із п'ятих структурних одиниць: вступ, основна частина (яка може мати або не мати внутрішній поділ на розділи), висновки, бібліографія, додаток.

А. Капелюшний «Редагування в засобах масової інформації»

РЕДАКТОР І ФАКТИЧНИЙ МАТЕРІАЛ

Факт – основа журналістського твору. В широкому розумінні фактом називають справжню, невигадану подію або явище, те, що насправді мало місце, відбулося. Цей термін означає щось до певної міри відокремлене, одиничне. В. О. Карпенко намагається охопити у своєму визначенні всі можливі його значення: Факт – а) дійсна, не вигадана подія, дійсне явище; б) те, що відбулося, відбувається чи прогнозується у майбутньому часі; в) приклад, випадок; г) те, що є будівельним матеріалом для певних висновків і відповідає об'єктивній реальності. Під словом «факт» зазвичай також мають на увазі судження або в інший спосіб зафіксований «реальний факт». Отже, йдеться про реальний факт і про факт відображений. «Необхідно вказати на неоднозначність поняття “факт”» – пише З. Є. Дмитровський. – В одному випадку це конкретна, об'єктивна, тобто незалежно від нашої свідомості, існуюча реальність. В іншому – відбиток, віддзеркалення у нашій свідомості. Тому треба розрізняти факт об'єктивний і факт, трансформований у свідомості».

Розрізняють також два види фактів: науковий факт, якому відповідає конкретне історичне явище чи подія, і художній факт, який утворюється на основі узагальнення окремих рис, узятих із багатьох фактів.

У редакційній практиці поняття «фактичний матеріал» включає в себе власне факти, тобто щось чітко встановлене, таке, що відбулося насправді, та власні імена, географічні назви, дати, кількісні показники. До фактичного матеріалу відносять також цитати.

Дуже важливим етапом праці журналіста над текстом є збирання фактичного матеріалу до нього. Повідомлення фактів, їх констатація, опис і добір – це вже їх певна оцінка, тобто вже самий добір фактів для оприлюднення є своєрідною попередньою їх оцінкою. Саме обрання того чи іншого факту для оприлюднення виокремлює його з-поміж інших і привертає до нього увагу громадськості. Цим журналіст іноді впливає на природу факту й на подальший його розвиток, бо вже те, що на цей факт звернуто увагу може змінити ставлення людей до порушених питань. Суб'єктивізм журналіста може виявитися й у замовчуванні фактів, у прагненні не помічати тих із них, які йому «заважають». За об'єктивними, некоментованими фактами часто простежуємо певну позицію, мету, політику власника ЗМІ. Специфічною тенденцією сучасних мас-медіа нерідко є винятковий надмір інформації, змішування соціально важливих фактів із випадковими, з інтимно-особистими.

Редактор має розглядати факт у ряді інших, бачити його минуле й майбутнє, брати в усіх можливих взаємозв'язках. З погляду практичної журналістики добір фактичного матеріалу конче потрібний, на думку Д. М. Прилюка, по-пер-

ше, тому, що життя породжує щохвилини безліч різних фактів, а ефірний час, газетна площа обмежені. По-друге, факти за своїм значенням далеко не рівноцінні. По-третє, вони нерідко повторюються. І, по-четверте, не кожний факт можна перевірити. Все, про що йшлося вище, визначає виняткову важливість редакторського аналізу фактичного матеріалу. Найважливіше завдання редактора – з'ясування якості фактичного матеріалу. «Редактор повинен, – пише В. В. Різун, – усвідомлювати відносний характер якості фактів: правдивість, достовірність факту, типовість, політична значимість, точність, правильність, логіка їх відбору – речі відносні. Тому редактор не повинен бути категоричним в оцінці фактів, якщо відносно тих фактів він не має знань і позиції. Редактор повинен відстоювати факти (їхнє тлумачення, право на використання у матеріалі), коли редактор має чітку позицію відносно певного кола фактів».

Другим завданням є встановлення правильності, точності наведених у тексті відомостей. Правдивість фактів – важливий критерій цінності журналістського тексту. Значна частина неточностей у рукописі йде від автора. Окремі помилки виникають під час підготовки рукопису до оприлюднення. Але, крім суб'єктивних причин виникнення фактичних помилок, є й низка об'єктивних. Життя йде вперед, розвивається наука, техніка, культура, і те, що



вважали правдивим учора, може стати помилковим сьогодні. «Для редактора нема неточностей великих і малих, помилок значних і незначних. Усі неточності й помилки треба вчасно зауважити й усунути. Навіть у тому разі, коли помилка здається зовсім невинною, не загрожує змістові, читач завжди перевірить нас, і найменша недбалість дасть психологічний поштовх для сумніву в правдивості думок автора», – зазначає К. М. Накорякова.

ПЕРЕВІРКА ФАКТИЧНОГО МАТЕРІАЛУ

Дослідники теорії редагування пишуть про три основні види (способи) перевірки фактичного матеріалу:

1. Звіряння факту з авторитетним джерелом. Самий процес звіряння нескладний. Проте редактор має знати, до якого джерела звернутися в тому чи іншому випадку. Тут варто дотримуватися таких правил:

- фактичний матеріал звіряють тільки за творами, з яких його взято. Для перевірки намагаються взяти останнє видання. Якщо праця увійшла до зібрання творів, користуються ним;
- за потреби звернутися до довідкових видань. Перевагу надають загальним і галузевим енциклопедіям, енциклопедичним словникам, а з-поміж них тим, що вийшли в спеціалізованих академічних видавництвах;
- для перевірки статистичних відомостей треба звертатися до офіційних видань держкомстату України (найчастіше це щорічники);
- для встановлення правильності фактів з діяльності державних органів, зокрема тих фактів, які тільки нещодавно оприлюднені й не зафіксовані в довідниках, звертаються до офіційних видань («Урядовий кур'єр», «Голос України» тощо).

2. Внутрішньотекстова перевірка. Вона передбачає вдумливий цілеспрямований аналіз контексту, який дозволяє дійти висновку щодо істинності або хибності відомостей. Іноді внутрішньотекстова перевірка вимагає нескладних обчислень, оскільки неточності часто виникають у підрахунках, у процентних показниках тощо. Водночас варто зауважити, що, сприяючи виявленню помилок, внутрішньотекстова перевірка не завжди допомагає їх виправленню. Редакторів нерідко доводиться все-таки додатково звертатися до авторитетного джерела.

3. Офіційне підтвердження. Якщо перші два способи перевірки фактичного матеріалу не дозволяють установити істинність факту, доводиться звертатися по консультацію до компетентних людей, до спеціальних установ. Офіційне підтвердження наукового інституту підприємства, організації, державної установи є авторитетною підставою для оприлюднення оригінального фактичного матеріалу. Опрацювання фактичного матеріалу в ЗМІ вимагає від редактора найбільшої зосередженості, уваги, чіткого додержання правил редакційно-технічного оформлення рукопису.

■ Христина КОСТИНЧАК

ПРИЙШОВ. ПОРОЗУМНІШАВ. ПІШОВ

Для будь-якого спеціаліста надзвичайно важливо весь час покращувати свої навички. Це безпосередньо стосується і журналістів. Нині в Україні регулярно проводяться різноманітні конференції, тренінги, форуми, семінари, які надають змогу всім практикуючим журналістам професійно розвиватися. Зокрема, цим активно займається міжнародна громадська організація «Інтерньюз-Україна». Пропонуємо ознайомитися з цією інформацією.

ТРЕНІНГИ З КІБЕР-БЕЗПЕКИ

Користування Інтернетом та соціальними медіа у значній мірі є добровільною відмовою від приватності. Більше того, користувачі не завжди усвідомлюють рівень доступу третіх осіб до інформації, опублікованої в мережі. Професійна діяльність журналістів тим паче наражається на цілеспрямовані атаки в кібер-просторі з боку зловмисників. Систематизація загроз та рішень з кібер-безпеки здатна зменшити ризики для користувачів.

МГО «Інтерньюз-Україна» запрошує журналістів і редакторів взяти участь у дводенному тренінгу з кібер-безпеки.

Тренінг дозволить журналістам підвищити рівень персональної захищеності в Інтернеті та застосовувати

прості практичні поради для безпечної роботи редакцій.

Дводенний практичний тренінг спрямований на потреби журналістів у захисті приватної інформації, ділового листування, уникнення кібер-загроз та усвідомлення рівня власної онлайн-присутності, відповідно доступності власних даних третім особам.

Під час навчання учасники дізнаються, як користуватися інструментами для захисту інформації та даних, про роботу пошукових роботів, ресурсів для користування паролями та моделі безпечної поведінки в Інтернеті. Напередодні тренінгу учасники пройдуть тест на визначення рівня безпечної поведінки в Інтернеті та користування пристроями.

1996

**Цього року
була створена
Громадська
організація
«Інтерньюз-
Україна»**

ЦИКЛ ЛЕКЦІЙ «КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ ТА СПРИЙНЯТТЯ МЕДІА-ПОВІДОМЛЕНЬ»

Лекції спрямовані на студентів, які не навчаються на журналістів, але усвідомлюють важливість медійної грамотності та хочуть розвинути здібності зважено і аргументовано оцінювати медіа-інформацію.

На лекціях студенти дізнаються про стандарти новинної журналістики та основні типи медіа-маніпуляцій, методи та технології, за допомогою яких журналісти, більшою чи меншою мірою, дезінформують глядачів, слухачів або читачів. Отримані навички дозволять студентам самозахиститися від недобросовісної медіа-інформації та приймати усвідомлені рішення на основі критично осмисленої інформації.

Під час лекцій студенти навчаться:

- * розуміти принципи побудови медіа-повідомлень;
- * критично сприймати інформацію та правильно її трактувати;
- * відрізняти головне від другорядного у щоденному потоці інформації;
- * розуміти техніки медіа-маніпуляцій та не піддаватися їм.

МГО «Інтерньюз-Україна» регулярно проводить саме такі заходи, які є актуальними в цей час. На сьогодні надзвичайно важливою є тема виборів президента України, тому журналістам важливо уміти працювати безпосередньо в епіцентрі подій.

Вчитися ніколи не пізно, тим паче, що така надзвичайна можливість є у кожного.

ТРЕНІНГ «ПРЕЗИДЕНТСЬКІ ВИБОРИ В УКРАЇНІ ТА ЄВРОПЕЙСЬКИЙ КОНТЕКСТ»

Тренінг дасть можливість учасникам професійно і грамотно висвітлювати майбутню виборчу кампанію в Україні та євроінтеграційний вектор зовнішньої політики України.

Програма тренінгу дасть відповіді на такі питання, пов'язані із виборчим процесом:

- Яка роль майбутнього президента в політичній системі країни?
- На що впливатиме президент і чи варто боротися за цю посаду?
- Чи стане парламент головним органом прийняття рішень в державі?

Також експерти на тренінгу пояснять такі моменти євроінтеграційної політики України:

- відносини між ЄС та Україною в контексті сучасної політичної ситуації в Україні;
- відносини між ЄС та Україною в контексті нинішніх геополітичних процесів;
- аналіз та спростування міфів щодо Угоди про асоціацію;
- аналіз економічних наслідків від підписання Угоди про асоціацію з ЄС;
- основні помилки та стереотипи у висвітленні тематики ЄС.

ШКОЛА З БЕЗПЕКИ ЖУРНАЛІСТІВ: ПОЛЬСЬКИЙ ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ

Польський Фонд міжнародної солідарності (Fundacja Solidarności międzynarodowej) та Міжнародна громадська організація «Інтерньюз-Україна» запрошують журналістів і редакторів з усіх областей України до участі в дводенному навчанні з безпеки і роботи журналістів у гарячих точках.

Українські медіа нині опинилися у складній ситуації і перед серйозними викликами – якісно інформувати про хід воєнних подій у Східній Україні, дотримуючись журналістських стандартів, і водночас не забувати про власну безпеку. Проблема також і в тому, що брак точної інформації, нюансів і пояснень ходу конфлікту посилює війну думок і припущень у медіа-просторі.

Ціль навчання – дати журналістам, які працюють або планують працювати в зоні воєнного конфлікту, усі необхідні навички для ефективної й безпечної розслідувальної і репортажної роботи.

Польські та українські експерти опрацюють з учасниками такі теми:

- безпечна поведінка в зоні конфліктних дій;
- юридичні знання у випадку полону чи конфлікту з військовими;

- використання термінів у репортажах про воєнні конфлікти, планування і подання матеріалу;

- особливості зйомки та інтерв'ю з військовими та цивільними громадянами в зонах конфлікту – практичні рекомендації.

Перший день навчання пройде під керівництвом Пьотра Мацейчик-Ченя (в минулому співробітника польської військової частини спеціального призначення «GROM» – 9 років служби).

Пьотр передасть навички безпечної поведінки в зонах бойових дій, надання першої медичної допомоги, збереження робочої апаратури, розпізнання небезпеки та реагування на неї.

В другий день до навчання приєднаються головний редактор «Українського журналу» Пьотр Андрусечко та журналіст-розслідувач Hromadske.tv Дмитро Гнап.

Експерти поділяться досвідом роботи в зонах конфлікту, допоможуть розібратися, про що писати, з ким говорити і що означає стати воєнним репортером.

Частина другого дня буде також присвячена юридичній безпеці журналіста.

МЕДІА-ФОРУМ

МГО «Інтерньюз-Україна» за підтримки Посольства США в Україні запрошує громадських журналістів, блогерів, студентів, а також медіа-активістів із південно-східних областей України взяти участь у дводенному медіа-форумі, присвяченому громадянській журналістиці та професійному висвітленню суспільних процесів.

Останні місяці в Україні засвідчили, що традиційні ЗМІ вже не єдині, хто здатен висвітлювати події.

Медіа-активізм стає альтернативою звичним джерелам новин та важливою складовою демократичного суспільства. Дводенний медіа-форум має на меті зміцнити потенціал громадянської журналістики та вдосконалити навички роботи як з традиційними медіа, так і з новими інструментами.

Учасники мають можливість почути досвід відомих міжнародних та українських експертів, розібрати приклади ефективного і неупередженого висвітлення інформації, отримати навички роботи з новими медіа під час важливих подій.

Крім того, будуть розглянуті такі актуальні питання, як адвокація та журналістські розслідування.





■ Катерина ДЕЙНЕКА

ІВАН ФРАНКО – РЕДАКТОР ТА ЖУРНАЛІСТ

Ми знаємо Івана Франка як видатну постать в українській та світовій літературі. Але це інтерв'ю, написане на основі досліджених архівних матеріалів, розкриє талант Івана Яковича ще й як редактора та журналіста.

– Для початку розкажіть, де Ви вперше спробували себе як журналіст і редактор?

– Як журналіст я дебютував у журналі «Друг» під псевдонімом «Джеджалик» із сонетом «Народній пісні». Далі продовжував роботи в журналах та газетах – «Молот», «Громадський Друг», «Світ», «Народ», де займався редагуванням текстів. Перебуваючи у Відні, працював над програмою журналу, назва якого була запропонована Драгомановим – «Житіє і слово».

– На Вашу думку, що є критерієм вдалого редакційно-видавничого процесу, чим керуєтесь у своїй практиці?

– Для мене канонами у цьому питанні є: ідейність друкованого органу і твору; принциповість у доборі матеріалів для надрукування; колективізм у роботі; дбайливе, щире ставлення до літературної праці інших; творча допомога початківцям; високі, науково обґрунтовані критерії оцінки літературного твору. Важливим етапом редакційно-видавничого процесу вважаю коректуру. Це те, чим особисто я користуюсь

на практиці і раджу іншим.

– Цікаво, як Ви працюєте з авторами?

– Я з повагою ставлюся до кожного автора, узгоджую з ним внесені правки, даю поради щодо друкування (формат видання, папір, кількість примірників

та ін.). Намагаюся бути суворим, справедливим, вимогливим і чуйним вихователем молодих авторів. А ще постійно наголошую на важливості довідкової літератури в роботі редактора та на необхідності роботи з джерелами. Важливого значення також надаю умінню редактора досягти порозуміння з автором. Ніколи не дорікаю авторам їхніми мовностилістичними огріхами. А ще я часто пропоную порівняти текст до і після редагування, щоб побачити внесені зміни, чи не порушено авторський стиль та чи не було редакторське втручання в текст

занадто сильним.

– Які виникають труднощі під час редагування авторських текстів?

– Редагуючи тексти, я аналізую, що в кожному

Редагуючи тексти, я аналізую, що в кожному випадку автор хотів сказати, а що насправді сказав. Мій редакційний стіл є операційною з клепками паперу, ножицями і клеєм.

Мова автора повинна бути цікавою, оригінальною, щоб було видно авторський стиль. На щастя, багатство та краса нашої української мови дозволяє нам це робити...

випадку автор хотів сказати, а що насправді сказав. Мій редакційний стіл є операційною з клаптиками паперу, ножицями і клеєм. Складаючи порізаний на шматки твір молодого автора, я люблю говорити, що якби мав свого пацієнта тут, то, може, порадив би йому самому все виправити. Ось, наприклад, був випадок з одним провінційним автором, котрий приніс для редагування свою новелу, у якій було багато помилок. Треба б йому написати вдвоє довшого листа, ніж уся його новела. І він, прочитавши мої поради, махнув би на свій твір рукою і навіть не відписав би. А сюжет у нього добрий, просто жаль, щоб змарнувався. Тому я відповів йому так, щоб не образити, делікатно. Обґрунтував усі зауваження та виправлені помилки. І вийшла досить непогана новела для літературного журналу.

– Яке Ваше ставлення до власного мовного стилю та мовного стилю авторів, з якими Ви співаєте?

– Я прагну наблизити свою мову до літературної. Та літературно-редакційна робота, яку я проводжу, одним із своїх завдань має перегляд мови багатьох власних творів, її редагування в напрямі наближення до вже виробленої загальноукраїнської літературної мови, звільнення від застарілих форм і слів. Це стосується й авторів. Адже мова автора повинна бути цікавою, оригінальною, щоб було видно авторський стиль. На щастя, багатство та краса нашої української



Складаючи порізаний на шматки твір молодого автора, я люблю говорити, що якби мав свого пацієнта тут, то, може, порадив би йому самому все виправити.

мови дозволяє нам це робити, дає нам багато можливостей для збагачення та вдосконалення свого мовного стилю.

– Дайте, будь ласка, кілька порад майбутнім журналістам/редакторам-початківцям.

– Найголовніше – постійно розвивайтесь і самовдосконалюйтесь. Багато читайте, адже це запорука гарного словникового запасу та багатой мови. Самоосвіта для вас повинна бути на одному з перших місць, якщо ви хочете бути гарними фахівцями. Ну і звичайно, шануйте свою мову, поважайте одне одного. Журналістську етику також ніхто не відміняв, пам'ятаймо про це!

Я прагну наблизити свою мову до літературної. Та літературно-редакційна робота, яку я проводжу, одним із своїх завдань має перегляд мови багатьох власних творів, її редагування в напрямі наближення до вже виробленої загальноукраїнської літературної мови, звільнення від застарілих форм і слів. Це стосується й авторів.



ЗРОБИ ПРАВИЛЬНИЙ ВИБІР

У світі налічується близько 40 тисяч професій. Щорічно виникає близько 600 нових, а близько 500 застарілих відмирає. Навіть уявити важко, скільки людей працює над тим, аби інші могли щось їсти, деś спати і якимось задовольняти свої культурні потреби. Хоч як це прикро не звучить, але факт залишається фактом: ми працюємо для чийсь потреб, а хтось працює для наших. Це своєрідний кругообіг, від якого нікуди не втечеш. Інша справа – на якому рівні ці потреби задовольняються. Чудово, коли людина працює за покликанням. Без сумніву, така робота виконуватиметься якісно. Що ж говорити про людей, які ненавидять свою роботу. Для них це свого роду каторга, але оскільки їсти хочеться всім, працювати все одно доводиться.

Незважаючи на те, що професій багато, кожна з них по-своєму цікава. Тут проблема скоріше в тому, що всі люди різні. І якщо хтось професію журналіста знаходить неймовірно цікавою, то для іншого це пуста трата часу. Знову ж таки не зрозуміло, у чому проблема: подобається тобі працювати з дітьми – працюй, подобається лікувати – лікуй, ну, а якщо невимовне бажання керувати, тоді вперед, балотуйся в президенти. Річ у тім, що люди завжди себе виправдовують. У когось не було нагоди, у когось немає потрібних «зв'язків», у когось ще щось. Це навіть звучить якось по-дитячому. Всі виправдання можна звести до одного: «Я недостатньо хотів і занадто лінувався, аби працювати на омріяній роботі».

Відомий німецький філософ Йоганн Готліб Фіхте говорив: «Твоя діяльність, і тільки вона одна, визначає твою цінність». Не важливо, де ви працюватимете, але якщо ваша праця буде сумлінна і корисна для спільноти, можете вважати, що з вибором професії ви не помилилися. А це можливо лише за умови, що ви любитимете свою роботу і виконуватимете її із задоволенням.

■ Віта КОСЯКЕВИЧ

ХОЧУ БУТИ... РАДІОВЕДУЧИМ!



ХТО Ж ТАКИЙ ДИКТОР І ЧИМ ВІН ЗАЙМАЄТЬСЯ?

Словник іншомовних слів тлумачить: «Диктор – це особа, що читає перед мікрофоном повідомлення, які передаються радіостанцією». Таким визначенням навряд чи можна передати всю суть цієї нелегкої роботи. Зазвичай дикторська подача інформації асоціюється з офіційним мовленням. Це пов'язано з тим, що багато хто розділяє поняття «диктор» і «ведучий» (на радіо).

Якщо диктор просто зчитує інформацію, то ведучий виконує набагато більший об'єм роботи. Проте така думка є не зовсім справедливою. І коли кажуть, що диктори просто читають вже готовий текст – не вірте. Якщо це і трапляється, то дуже рідко. Тому одразу бажано налаштувати себе на те, що паралельно ви будете і журналістом, адже самі шукатимете матеріали і готуватимете тексти для своїх передач.

Бернард Шоу писав: «Є п'ятдесят способів сказати слово "так", п'ятсот способів сказати слово "ні" і лише один спосіб, щоб їх написати». Звичайно, він говорив про театр. Але не меншою мірою це стосується і радіо. Навіть уявити важко, скільки всього можна передати лише за допомогою голосу (і в цьому полягає значна перевага радіо над пресою).

Перед диктором постає складне завдання: окрім того, що треба підготувати матеріал, його ще й треба правиль-

но подати. Ваше дихання, темп, тембр, інтонація мають великий вплив на уяву слухача, розвивають його фантазії і абстрактне мислення. Часто трапляється, що цікава інформація «псується» самим диктором і в подальшому не сприймається слухачами. Тому це справді складна робота. І ні в якому разі ваш «невдалий день» не повинен позначитися на роботі. Це особливе мистецтво переналаштовуватися, яке вимагає тренувань і праці над собою.

ОСНОВНІ ВИМОГИ ДО ДИКТОРІВ

Уміння красиво і правильно говорити можна порівняти з танцем. Майже всі можуть так-сяк тіпатись під музику, але людей, які здатні з перших рухів змусити інших розступитися, а увагу залу прикувати до себе – одиниці, і, як правило, всі вони цьому вчилися. Гарний танець – результат наполегливих вправ, довгих тренувань, великого бажання. Майстерність диктора – це теж танець, але грацію і гнучкість демонструє не тіло, а голос. Тому, влаштовуючись на роботу, диктори повинні мати:

- чітку дикцію, приємний для слуху тембр, уміння «подавати матеріал»;
- широкий діапазон голосу, але при цьому єдине тембральне забарвлення;
- грамотність (зокрема точно знати наголоси в словах);
- правильне мовленнєве дихання;
- уміння пробігати очима текст наперед;
- уміння обирати правильний темпоритм в залежності від характеру тексту (а це один з основних інструментів будь-якого диктора);
- уміння робити правильну розстановку емоційних наголосів у реченнях, фразах, відчуття пауз.

Не варто забувати ще й про те, що звучання живу і у записі – це різні речі. Люди, які яскраво звучать у розмові, можуть бути не такими ефектними під час озвучки. Буває і навпаки. Тому запис голосу в студії, практика слухання себе в запису – обов'язковий атрибут на шляху вдосконалення мовлення і себе як професіонала у цій сфері.



ДУМКА СТУДЕНТА

Віта КОСЯКЕВИЧ:

Є люди, які ледве не з пелюшок знають, ким будуть. Я ж губилася в здогадах. Спочатку була мрія стати міліціонером. Страшенно вже мені подобалися жінки у формі. Пізніше, в класі 6-му, уявляла себе стюардесою. Не розуміла до кінця, чим вони займаються, проте мене дуже приваблювали літаки. Вчителі взагалі говорили, що буду актрисою, адже жоден спектакль у школі не проходив без моєї участі. Причому мені ніколи не доводилося виконувати роль феї чи Снігуроньки: була як не Бабою Ягою, то сварливою Палажкою. Зараз згадую про це з усмішкою.

Бажання пов'язати своє майбутнє з радіо з'явилося раптово. Сталося це в 10 класі. У подружки задзвонив телефон і на екрані висвітився незнайомий номер.

Після двох хвилин розмови стало зрозуміло, що хтось просто знущається. Я, розізлившись, забрала в неї слухавку і почала сперечатися з незнайомим голосом. Не пам'ятаю точно, скільки саме часу ми говорили, але добре запам'яталась його остання фраза: «Пані, Вам треба на радіо працювати, у Вас такий приємний голос і така чітка вимова, що мені хочеться Вас слухати». Те, що я відчула в той момент, важко передати словами, але вже тоді стало зрозуміло, чим саме хочу займатися і ким я хочу бути.

Зараз, навчаючись в Інституті філології та журналістики, розумію, що приємного голосу і чіткої дикції замало, але перший крок вже зроблено. Рада, що батьки підтримали мене у виборі. Багато працюю над собою. Часто слухаю радіо і маю своїх улюблених дикторів. Починаючи з другого курсу веду рубрики на студентському радіо. Це чудова нагода попрактикуватись. Особливо важкими були перші передачі. Хвилювання просто неймовірне. Був відчутний переляк, не сприймався голос. Але для того, щоб стати професіоналом, треба виправляти свої недоліки. Я це усвідомлюю, тому обов'язково прослуховую записи. Один із найкращих способів — знайти людину, яка, послухавши вас, зможе дати об'єктивну оцінку, але це дуже складно. Звичайно, хвилювання присутнє перед кожним виходом в ефір, але коли згадаєш, якою силою володіє голос, забуваєш про все. Звичайно, поки ще навчаюся і не знаю, що на мене чекає в майбутньому. Але ж «если сильно захотеть — можно в космос полететь». Головне – не здаватися.



ВІКТОР ЖУРАВСЬКИЙ «ЖИТОМИРСЬКА ХВИЛЯ»

Привіт, я – Віктор, мені 25 років, і 5 з них я працюю на радіо... (мама аплодує стоячи). Посада має назву «старший редактор» (якщо цікаво, то молодших редакторів у нас не існує, тому це не надзвичайний здобуток). Це значить, що я не DJ... я два DJ'ї та пів MC, а якщо бюджет скоротять, буду ще й сам собі колонка. Прийшов на радіо, як Артем Мілевський полетів до Турції – за оголошенням. Спершу прийшов – не вдалося, прийшов – не вдалося, прийшов – ще гірше, прийшов – ну, начебто щось починаю розуміти...

У мене немає так званого «брендового» голосу. Наприклад, коли горілку по ТБ рекламують, чули, як назву вимовляють? Оце «брендовий» голос. Люди «ведуться» ж, купують, п'ють... Це проблема впливу «брендових» голосів у пострадянському просторі на психологію людини і трохи на печінку :). Я ще й «л» твердий погано вимовляю. Дефектний хлопець, коротше кажучи, ще й з Мальованки... Звідси мало хто бачив білий світ! Але професія – клас! Або ні – шик! Тому спочатку поборовся з собою, потім почав вчитися. Вчуся й досі, якщо все буде добре у країні, мотивація нікуди не подінеться. Я з «Житомирською хвилею» до кінця! Хочу, щоб не склалися умови, які б передували «за власним бажанням» або скороченню чи звільненню. Зробіть так, щоб начальство якось цю замітку «читануло»!

Щодо порад... Не перегравайте! В принципі, це стосується будь-якої творчої професії. Будьте собою. Це не заклик до того, що якщо ви матюкаєтесь – не перевиховуйте себе, або якщо полюбляєте смажити вранці яєчню, стоячи з оголеним торсом перед плитою – стійте так у черзі в громадській їдальні. У мене-то немає торсу, мені простіше... Про що це я? А! Немає порад :). Практика все вирішує, можливо ви – не майбутні радіоведучі, а менеджери, каменярі, керлінгісти від Бога! Вас за це ніхто судити не буде. Скажу більше – оточенню байдуже, не всі колективи готові навчати молодиків «з нуля», багатьом фірмам, корпораціям, об'єднанням тощо потрібні готові фахівці, які одразу прийдуть і почнуть давати результат. Де взяти таких спеців? Й гадки не маю... Мабуть, на моєму місці мав бути такий. Але на цьому місці – я. Що питаєш, дівчинко? Хто такі керлінгісти? Ось, будь ласка: <http://en.wikipedia.org/wiki/Curling>. Дякую ННІ філології та журналістики! Він є спонсором усіх складносурядних і підрядних речень у цьому тексті, а ще деяких, можливо, зайвих знаків. Ну і що? Диплом ви в мене вже не відберете! :) Смайл ставлю, бо все ж трохи побоююсь. Приходьте на екскурсію, вербально поспілкуємось. Чи на практику приходьте!

■ Карен МАКАРЯН

ТИЖДЕНЬ ІЗ РЕДАКТОРОМ РАДІО

Пам'ятаю, як у шкільні роки задумувався: де ж я буду навчатись? Яку професію краще обрати? Не буду розповідати, як я обирав, але так сталося, що мене занесло в Житомирський державний університет імені Івана Франка на кафедру видавничої справи, редагування, основ журналістики та філології. У той час я бачив своє майбутнє тільки у професії журналіста. Але згодом усе змінилося. На другому курсі моя одногрупниця та за сумісництвом краща подруга захотіла вести рубрику на студентському радіо у нас в університеті. І запропонувала мені теж спробувати себе у ролі радіоведучого. «А чому б і ні?» – подумав тоді я і погодився. Ми вирішили разом вести розважальну рубрику під назвою «Легкий понеділок». Отак і відбулося моє знайомство з радіо.

Зараз я студент IV курсу і вже встиг пропрацювати цілий навчальний рік на посаді редактора студентського радіо. В мої обов'язки входить відповідальність за техніку, запис передач, оголошень, їх подальша обробка і випуск у ефір. І, звісно ж, підбір музики. Робота цікава, тому я хочу поділитися з вами тим, як саме проходить тиждень редактора студентського радіо.

ПОНЕДІЛОК

Кожен мій понеділок починається з того, що я приходжу в університет хвилин на сорок раніше за інших студентів. Треба увімкнути техніку, обрати музику на день та вийти в ефір не пізніше як за десять хвилин до початку заняття. Найбільший подив у мене досі викликає те, як надійно в радянські часи робили техніку – на нашому радіо вона працює і по сьогодні, і хоч би що їй! :) Розпочинається перший робочий день із рубрики «Легкий понеділок», яку я досі веду з моєю подругою. Це повні оптимізму роздуми, які підкріплюються добрими порадами, починаючи від «Чим зайнятися у вільний час?» і закінчуючи «Що краще

попоїсти студенту?». Ведемо ми її у формі діалогу. Рубрика легка та гумористична, тому вона допомагає включитися в роботу і студентському радіо, і слухачам.

Продовжує понеділковий ефір рубрика «Цей тиждень в історії». Вона дуже цікава і славиться тим, що під час її звучання у коридорах (а наше радіо транслюється і туди) складно зустріти хоч одну незацікавлену у прослуховуванні людину. Бо студентів там немає взагалі :)

Забув сказати, під час усіх перерв студенти мають нагоду прослуховувати музичні композиції, які обирають редактори або замовляють самі студенти. Останнє становить серйозну загрозу – хтозна, якій музиці віддаватимуть перевагу потенційні замовники, а «віддуватися» перед слухачами доводиться саме мені :)

ВІВТОРОК

Ефір у вівторок починається з музичних композицій та рубрик «Новини. Україна» та «Новини. Спорт». З цим днем у мене пов'язаний смішний випадок: з півроку це був тематичний день, приурочений до 200-річчя Т. Г. Шевченка. Лунали пісні на його вірші та всі бажаючі могли прочитати щось із творчості поета під запис або в прямому ефірі. Але уявіть, ніхто не приходив. І десь через місяць після введення «Шевченківського вівторка» мене викликали до керівництва і запропонували вгадати що? Правильно: зробити на радіо якийсь проект до дня народження Кобзаря. І навіть порадили приблизно те ж саме, що ми й робили, уявляєте? Цікаво те, що з наступного тижня одразу з'явився потік бажаючих, які чомусь вмиль зацікавились читанням віршів Тараса Григоровича :)

СЕРЕДА

Щосереди у нашому університеті проходить виховна година. Тут виходить з нашим ефіром «накладочка». Коли я нічого не вмикаю – обурюються, що радіо не працює, а коли вмикаю – обурюються, що під час виховної години лунає радіо. І роби що хочеш :)

Першою рубрикою, яка порушує тишу в цей день, є «Кіно», яка дає рецензії на фільми, варті студентської уваги. Ця радіопередача є авторською. Рецензії завжди цікаві та не розкривають сюжет, що, на мою думку, є дуже великою перевагою. Звісно, музичні композиції, як і в інші дні, лунають на перервах і супроводжують наступну рубрику – «Новини. Світ».

П'ЯТНИЦЯ

Як же я люблю п'ятницю! :) Не лише через те що це кінець тижня, а ще й через те, що не потрібно транслювати жодну рубрику. Чому, запитаєте ви? А я вам відповім: по-перше, перерви скорочені, по-друге, у студентів немає в цей день часу слухати радіо, бо всі поспішають додому. Ну і по-третє, це наш своєрідний «розгрузочний» день. Але не думайте, що ми нічого не робимо! У нас – «Стіл замовлень». А це означає, що кожен бажаючий студент може замовити свою улюблену музичну композицію, яку почує весь університет.


Ну і, звичайно, в п'ятницю проходять наші звичні «війни за сміття». Вони відбуваються у формі ввічливої дискусії про те, чия черга виносити сміття, але це вже окрема історія :)

ЧЕТВЕР

Більше, ніж цей день, я люблю лише п'ятницю і впевнений, що ви знаєте чому. Під кінець тижня студенти не бажають серйозної інформації, і вони завжди знаходять розраду на нашому студентському радіо. Рубрика «Легенди світової музики» – справжній хіт! У ній звучать розповіді про легендарні українські та зарубіжні музичні гурти.

Музичні композиції в цей день належать музичному гурту, про який розповідається. В цілому, це досить цікаво, пізнавально та дуже допомагає відпочити на перерві від надокучливих пар. Тому не дивно, що цю рубрику люблять студенти.

У перші дні, як я отримав цю посаду, всі передачі були в прямому ефірі, а через брак досвіду я не знав, як і чим обробляти звук. Порадившись із попереднім редактором, дізнався назву програми і... все. Далі роби що хочеш, вчити тебе ніхто не буде. Але, дякувати Богу, ми живемо у час всезнаючого Інтернету. І відеоуроки роботи з програмою знайти було неважко. Навчитись записувати теж, адже головне – практика. І взагалі, бути редактором круто, для мене це цікавий досвід роботи. За один навчальний рік набираєшся навичок і працювати в прямих ефірах, і заздалегідь готувати програми, і до «форс-мажорів» більш-менш звикаєш :) Така собі «школа життя». Я дуже радий, що отримав нагоду попрацювати на студентському радіо і тепер хочу в майбутньому бути радіоведучим.



■ Юлія ОЛЕНЧУК ДРЕС-КОД ЖУРНАЛІСТА

Що не кажіть, а питання дрес-коду актуальне, непросте і досить суперечливе. Основа цього полягає в його сприйнятті. Адже багато фахівців проти дотримання дрес-коду, бо вважають, що він обмежує їхню свободу. Хоча насправді дрес-код — це не завжди уніформа, він не обмежує індивідуальності в одязі і не перешкоджає творчому ставленню до своєї зовнішності.

Прийнято вважати, що одяг важливий тільки для тележурналістики: ведучих і кореспондентів. Проте це хибна думка. Для журналістів інших напрямків одяг є не менш важливим. Пам'ятаймо, що це публічна професія, тому завжди потрібно мати вигляд, відповідний формату заходу, місцю, часу і статусу. Не треба забувати про правило, що зустрічають, в першу чергу, за одягом. Ну і взагалі журналіст повинен розбиратися в історії моди, вміти аналізувати і порівнювати різні образи. І в гардеробі йому варто мати одяг різних стилів – від вільного до більш класичного і вечірнього.

Перш ніж іти до когось, треба дізнатися, який дрес-код прийнятий в даному співтоваристві, щоб не потрапити в халепу. Одяг дуже впливає і на сформоване вами враження, і на вас самих. Хоча на першому місці професіоналізм, працездатність, працьовитість і ще тисяча і одна якість, якими повинен володіти гідний представник цієї професії, не можна без болю дивитися на те, в якому вигляді деякі журналісти ходять на прес-конференції, з'являються на інтерв'ю, інших ділових і вечірніх зустрічах. Навіть божественний дар і незвичайний талант людини не може виправдати непричесаного волосся, полинялих светрів і брудних чобіт.

Одяг журналіста є робочим інструментом, за допомогою якого можна як досягти багатьох успіхів, так і поховати себе як професіонала. Адже успіху начхати на нашу посаду – будь ти кореспондентом або власником видав-

ництва – він прийде лише до того, хто буде готовий його зустріти.

Яскравим прикладом успішного образу є журналістка і телеведуча Катя Осадча, яка з'являється в ефірах «Світського життя». Її вбрання дивує своєю сміливістю, оригінальністю і автентичністю. При цьому, навіть якщо спочатку може здатися, що стилісти телепроекту перегнули пали-


цю, при найближчому розгляді виявляється, що кожна деталь вбрання вивірена і продумана. Більше того, незважаючи на всю епатажність образу, телеведуча завжди строго дотримується дрес-коду, прописаного організаторами заходу. Безумовно, головною «фішкою» всіх образів найбільш впізнаваної телеведучої України є різноманітні головні убори, які ніколи не повторюються. Вони завжди відповідають тематиці майбутнього заходу і несуть в собі додатковий меседж.

Якщо взяти до уваги журналіста друкованих чи інтернет-ЗМІ, то журналіст – це обличчя видання, і головному редактору має бути небайдуже, який вигляд має «обличчя», яке відправляють на спец-

завдання, щоб належним чином представити свій ЗМІ.

Зауважу, що в багатьох організаціях немає корпоративного дрес-коду. Але було б не зайвим хоча б десять хвилин редакційної планерки присвятити одягу: пояснити своїм колегам, що журналістці ділового видання негоже з'являтися на прийом до міністра в різнокольорових колготках, оголяти живіт і поперек, а фотокореспонден-

Одяг журналіста є робочим інструментом, за допомогою якого можна як досягти багатьох успіхів, так і поховати себе як професіонала. Адже успіху начхати на нашу посаду – будь ти кореспондентом або власником видавництва – він прийде лише до того, хто буде готовий його зустріти...



ту дитячого видання замість рокерського шкіряного жилету і бандани зі страхітливими черепами краще одягнути що-небудь менш відлякуюче.

Щодо одягу ведучої Алли Мазур, яка веде ефір програми «ТСН. Тиждень», то вона завжди має вигляд справжньої аристократки. За її словами, для духу програми є особливо близьке контрастне поєднання в одязі для ефіру. «Я люблю елементи несподіванки навіть у вишуканій класиці: таку собі суміш британського мінімалізму, французького шарму і провокативної гри», – каже вона.

Тож завжди намагайтеся підкреслити за допомогою одягу власну індивідуальність, але слідкуйте за тим, щоб це було доречно.

■ ОСНОВИ ДРЕС-КОДУ

Дрес-код – це неписане правило, регламент в одязі, який показує приналежність людини до певної професійної чи соціальної групи.

Дрес-код організації вважається компонентом корпоративної культури фірми і важливою частиною її бренду. Відповідний до стандартів бізнес-етикету зовнішній вигляд співробітника має важливу роль у довірі клієнта до фірми в цілому, демонструє стан справ у компанії, показує повагу до ділових партнерів і клієнтів, впливає на комунікацію між співробітниками. Вимоги до одягу працівника можуть бути закріплені в контракті, за порушення яких передбачаються штрафні санкції.

Найчастіше знайомство з компанією починається зі спілкування з конкретним службовцем, одяг і зовнішній вигляд якого насамперед свідчать про повагу до потенційних клієнтів. Тому дрес-код компанії, який показує і стан справ фірми в цілому, вкрай важливий і є природним продовженням корпоративної культури і невід'ємною частиною бренду.

На Заході у великих корпораціях кодекс ділового одягу може висувати досить жорсткі вимоги. У контракті вміщено кілька сторінок з детальним описом одягу співробітника, в тому числі і складу матеріалу, з якого він виготовлений.

Дрес-код передбачає, що не можна два дні поспіль ходити в одному і тому ж одязі. Ваш гардероб повинен містити речі, які підходять за фасоном та кольором. Тоді, комбінуючи їх у різні ансамблі, ви зможете кожного разу мати інший вигляд.



■ Тетяна ПРИСЯЖНЮК

ЧИМ НЕБЕЗПЕЧНА СИДЯЧА РОБОТА?



Більшу частину робочого часу редактор проводить сидячи. Це може викликати порушення опорно-рухової та нервової систем: відчуття болю в суглобах та м'язах, різь в очах, головний біль, загальну слабкість, відчуття втоми.

Усе частіше фізична праця замінюється розумовою, на зміну активній роботі приходить сидяча. І скільки б не говорили, що робота в редакції набагато легша фізичної – це не так. Лікарі підтверджують, що сидяча робота приховує в собі безліч небезпек для організму людини. Наприклад, людям, які проводять свій робочий час у сидячому положенні, добре відомі набряки ніг, болі у спині...

Якщо вам доводиться годинами просиджувати на одному місці, зверніть увагу на те, як саме ви сидите. Шкідливою і досить поширеною є поза, коли плечі злегка підняті, шия і потиличні м'язи напружені, а голова нахилена вперед або вбік. При тривалому сидінні в такому положенні настає застій в системі хребетних артерій і порушення кровопостачання мозку. А це стає причиною головного болю, артеріального тиску, активізації стомлення. Тривале здавлювання міжреберних нервів може призвести до болю в серці й аритмії.

Деякі роки тому офтальмологи визначили синдром «сухого» ока, або вони називають його ще синдромом «офісного» ока. При цьому захворюванні наявні такі симптоми: почервоніння, сухість, відчуття піску в очах.

Часто лікарі ставлять діагноз «варикозна хвороба» і «тромбоз» саме офісним працівникам. При сидячій роботі наші судини страждають не від навантажень, а від порушення циркуляції крові у нижніх кінцівках. Особливо небезпечна поза «нога на ногу», яка сприяє варикозу і тромбозу.

Варто влаштувати собі невеликі перерви для активного відпочинку на робочому місці. Існує кілька вправ, які можна виконати сидячі, але вони допоможуть зняти втому і відновити сили:

- для поліпшення мозкового кровообігу допоможуть кругові повороти голови. Робити вправу треба повільно, щоб не закрутилася голова, для кожного повороту необхідний глибокий вдих-видих. Також допоможе поліпшити кровообіг масаж шиї. Для цього від лінії волосся на шиї до плечей здійснюйте легкі погладження, потім – кругові рухи пучками пальців;
- для зняття нервової напруги виконайте рекомендацію лікарів: напружте всі м'язи тіла на кілька секунд, а потім розслабтеся на 15 секунд, опустивши голову на груди і закривши очі;
- для того, щоб зняти навантаження на очі, необхідно кожні дві години відриватися від монітора мінімум на 15 хвилин, робити розминку для очей. Наприклад, міцно примружтеся на п'ять секунд, відкрийте очі, подивіться вдалину п'ять секунд, потім знову примружтеся. Повторіть вправу кілька разів. Також допомагає і швидке кліпання протягом 15 секунд.

Пропонуємо фізичні вправи, які замінять розминку в спортзалі, але вам не доведеться вставати із робочого місця.

Вправа 1. Сядьте прямо, носки стоп і п'яти поставте разом. Із зусиллям піднімайте носки, при цьому не відриваю-

чи від підлоги п'ятки. Повторіть вправу кілька разів.

Вправа 2. Прийміть те ж положення, що і для вправи 1. Але цього разу піднімайте п'ятки, не відриваючи від підлоги носки стоп.

Вправа 3. Сидячи на стільці, випряміть спочатку одну ногу, потім – іншу. Спину намагайтеся тримати прямо. Повторіть вправу кілька разів.

Вправа 4. Напружте м'язи сідниць на кілька секунд, потім розслабте. Повторіть вправу 10 разів. Наступного разу

збільште кількість повторів до 15-ти. Поступово збільшіть навантаження до 30-ти повторів.

Вправа 5. На вдиху втягніть живіт, напружуючи м'язи, на довгому видиху тримайте м'язи в напрузі і розслабтеся. Повторіть 10–15 разів.

Пам'ятайте, такі профілактичні заходи допоможуть вам уникнути захворювань, адже вилікуватися набагато складніше, ніж застерегти себе від хвороби.

ПРАВИЛЬНЕ ХАРЧУВАННЯ – ОСНОВА ЗДОРОВ'Я

Якщо харчуватися, орієнтуючись на ту калорійність, яка розрахована на ведення досить рухливого способу життя, то це призведе до виникнення зайвої ваги і проблем зі здоров'ям. Крім того, харчування редакційних працівників має відрізнятися від харчування тих, хто зайнятий фізичною роботою. Мозку потрібне харчування у вигляді глюкози, інакше розумові процеси уповільнюються. Для повноцінної роботи мозку енергії потрібно менше, ніж для людей з активним способом життя або з підвищеними фізичними навантаженнями.

Потрібно скласти для себе збалансований раціон і звернути увагу на більш рухливий спосіб життя поза роботою.

Основи правильного харчування в редакції

У людей, які зайняті розумовою працею, мозок повинен бути забезпечений усім необхідним для свого функціонування. Він потребує виключно глюкозу, а жири і білки швидко накопичуються і витрачаються вони неактивно. Тому людям розумової праці ніяк не підходить низьковуглеводне харчування, в той час як помірне споживання жирів піде тільки на користь тілу.

Також до мозку повинні рівномірно надходити вуглеводи. Якщо ви будете надмірно споживати легкі вуглеводи – цукерки, тістечка, шоколад, глюкоза різко і великими порціями проникатиме в кров. У результаті мозок буде не в силах всю її переробити.

Інша справа – складні вуглеводи. Вони повільно виділяють порції глюкози, дозволяючи зберігати працездатність і підтримувати сили. Тому відмінним сніданком для вас стануть мюслі (бажано без добавок), горіхи, каші, злаковий гарнір.

Зазвичай, працівники редакцій мало загартовані, тому вони страждають від зниження імунітету. Щоб білки імунної системи оновлювалися, необхідне обов'язкове надходження харчового білка, який є у риби, пісному м'ясі або молочних продуктах.

Заборонені продукти

Є група продуктів, про які редакційним працівникам варто забути. Це висококалорійні піци, фаст-фуди, чіпси, сухарики та інші подібні продукти.

У цієї їжі є лише ароматизатори смаку. Там багато жирів, у тому числі прихованих, легкі вуглеводи і дуже мало вітамінів і мінералів. Крім того, суха їжа погано засвоюється і викликає закрепи, особливо в умовах малої рухливості.

Дотримуйтеся основних принципів здорового харчування. Ці рекомендації полегшать роботу вашого шлунку та збережуть здоров'я загалом.



Дар`я КОСТЮШКО

ТЕ, ЩО НЕМОЖЛИВО ЗАБУТИ

Зробити добру справу так просто. Для цього потрібно лише мати хороші людські якості: доброту в серці, любов та небайдужість. Господь заповідав: «Люби ближнього свого, як самого себе». І ця любов повинна йти з глибин серця людських і втілюватися в хороших справах. Таку хорошу справу зробили студенти спеціальності «Видавнича справа та редагування», які відвідали Денишівський реабілітаційний центр для дітей з вадами мовлення.

Раніше це був дитячий будинок, а нині – реабілітаційний центр для дітей з вадами мовлення, де діти мають усе необхідне для свого розвитку: затишні кімнати для відпочинку, добре оснащений спортивний зал, кімнату процедур, спортивний майданчик, логопедичну кімнату. Єдине, що потрібне дітям – постійна увага й турбота.

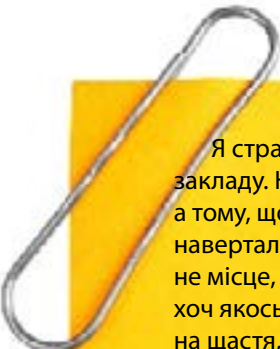
Майбутні видавці не лишилися осторонь і приділили частину своєї уваги діткам, яким вона особливо необхідна. І якщо перед зустріччю із ними вони були схвильовані, то, прибувши на місце і побачивши радісні усмішки дітей, те хвилювання вмить зникло. Частина студентів гралися із молодшою групою віком від 3 до 5 років, інша із старшою – від 5 до 6 років. Більшість із цих дітей мають батьків і бачаться з ними по вихідних. Проте є і дітки-сироти, які чекають, що мама й тато скоро прийдуть і за ними.

Відчуття були різні. Кожному по-своєму запам'ятався цей день. Проте всіх об'єднувала спільна мета – подарувати діткам свою доброту, турботу і любов. З ними студенти повернулися у дитинство, відверто повеселившись.

Ця поїздка стала корисною не лише для дітей, а й для самих студентів. Вони зрозуміли абсурдність реалій життя: людина, яка має все, відчуває себе нещасливою, придумуючи для цього різні причини, натомість маленька людина, яка має проблеми вже з самого дитинства, сповнена щирою радістю і любов'ю до життя.

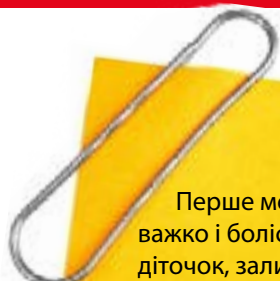
Звичайно, зрозуміло, що разом із цим у маленькому серці із великою любов'ю живе неймовірно сильне бажання бути потрібним.





Я страшенно не хотіла їхати до цього закладу. Не тому, що мені не шкода тих дітей, а тому, що від однієї думки про поїздку на очі наверталися сльози. Вразливим людям там не місце, запевнювала я себе, намагаючись хоч якось виправдати своє небажання. Але, на щастя, я таки побувала у Денишівському реабілітаційному центрі для дітей з вадами мовлення. І кажу на щастя, бо це виявилось, попри всі мої побоювання, цілком приємною подією. Якось одразу і спільна мова з дітками знайшлася (і це при тому, що я ніколи не знала, як себе поводити з малюками!). Мені є що згадати з того дня, і ці спогади викликають у мене не сльози, а навпаки – усмішку :)

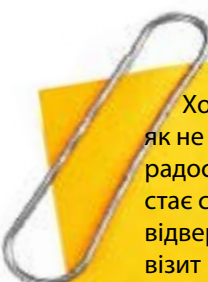
Олена Ваховська



Перше моє враження – це страх, адже важко і болісно дивитись на маленьких діточок, залишених батьками. Ми побачили малечу, якій не вистачало уваги і любові. Їх багато, але вони такі різні, такі веселі. Кожна дитина хотіла, щоб на неї звернули увагу.

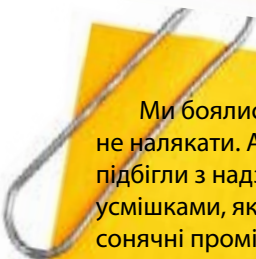
Пізніше ми дізнались, що у дітей є батьки, які забирають їх на вихідні, і тоді у кожного з нас мов камінь з душі упав. Ми із дитячою радістю поверталися додому. Враження надзвичайно чудові, хочеться ще раз погратися з ними.

Олена Шевцова



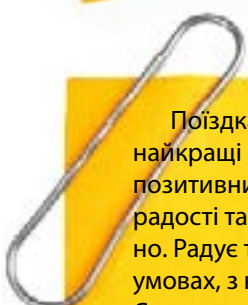
Хоч наше життя – це сірі будні, хто ж, як не дівтора приносить нам відчуття радості й щастя у ньому?! З дітьми воно стає святковим, і це завдяки їхній щирості, відвертості, позитиву. Я рада, що наш візит приніс задоволення і діткам, і нам, студентам. Мені дуже хочеться, щоб кожна дитина пізнала, що таке любов в атмосфері тепла, піклування і розуміння. Адже всі вони хочуть одного й того ж – простого дитячого щастя.

Юлія Оленчук



Ми боялися до них підійти, щоб не налякати. А ці маленькі дітки підбігли з надзвичайно щирими усмішками, які освітили нас, як сонячні промінці, і простягнули свої маленькі рученята для обіймів. У той момент на душі стало так тепло. Світ навколо просто перестав існувати, все зосередилося у таких маленьких, але таких глибоких оченятах. І за мізерний проміжок часу долоньки, які міцно тримали наші руки, стали найріднішими. Саме в такі моменти розумієш, що не існує чужих дітей. Вони відкриють тобі серце і подарують своє тепло, якщо ти відкриєшся їм.

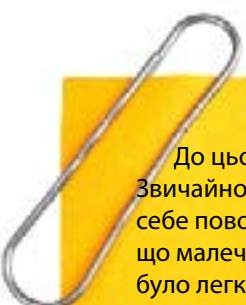
Олександра Горшеніна



Поїздка викликала у мене лише найкращі враження. Я отримала багато позитивних емоцій. А принести частинку радості та щастя діткам було дуже приємно. Радую те, що вони живуть в хороших умовах, з ними займаються спеціалісти. Єдине, що трішки засмутило, то це те, що діти розлучаються з батьками і дуже сумують за ними (я про тих, котрі бачаться з батьками лише на вихідних).

Хочеться вкотре нагадати: дитині для щастя потрібно небагато. Її головні потреби – це любов, турбота, повага, належна увага. Не забуваймо про це, адже кожен з нас може хоч трішки, але ошчасливити дитину!

Катерина Дейнека



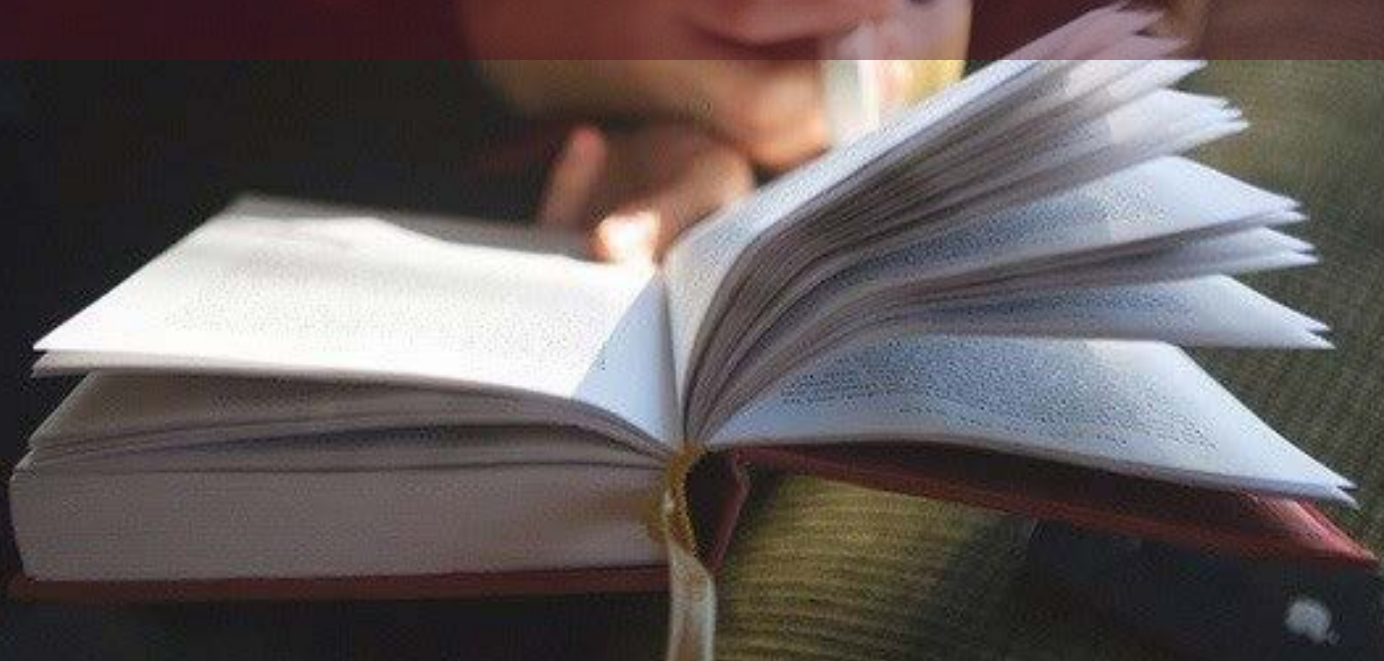
До цього закладу я поїхала вперше. Звичайно, було хвилювання, не знала як себе поводити з дітками, але виявилось, що малеча легко йде на контакт. Нам було легко з ними, ми з головою поринули в дитинство і грали з дітлахами в різні ігри.

У мене залишилось позитивне враження від цієї поїздки. Я отримала заряд енергії і хорошого настрою. А головне, я дійшла висновку, що треба частіше відвідувати такі місця, адже ці діти, як ніхто, потребують любові та уваги.

Тетяна Присяжнюк

читаймо разом

У СВІТІ КНИГИ



Олександра ГОРШЕНІНА

НАЙБІЛЬШОЮ книгою у світі є атлас заввишки 180 см, який складається із 37 друкованих мап. Атлас являє собою настінні мапи розміром 1,9 x 1,75 м, зшиті між собою та розкішно прикрашені.

Книга була створена у 1660 році голландським купцем Йоханнесом Кленке для короля Англії Карла II з нагоди реставрації монархії. Таким чином купець сподівався завоювати симпатії Карла.

Атлас Кленке вперше представили публіці в Британській бібліотеці на виставці, присвяченій географічним мапам.

У книзі 37 географічних мап, у тому числі мапи континентів, Британії та інших європейських країн. Для того, щоб підняти цей атлас, потрібно декілька осіб.



Американець Брайан Деттмер створює дивовижні скульптури з книг. Він займається «бук-карвінгом» – різьбою по книгах.

Брайан Деттмер працює в новому виді мистецтва. Він винайшов художнє вирізання по книгах. Для цього чоловік використовує лише грубі екземпляри. Працює за допомогою ножа і хірургічних інструментів. Мистецтвознавці захоплюються цікавими арт-об'єктами. А бібліографи неприйомляють від такої неповаги до друкованого слова і називають Брайана «книжковим різником».



НАЙМЕНША КНИГА У СВІТІ

Вчені з нанолaboratorії в Університеті Саймона Фрейзера (Канада) зуміли створити найменшу в світі книгу. Для того, щоб почитати її, доведеться скористатися електронним мікроскопом.

Розміри цього мініатюрного видання становлять всього лише 0,07x0,1 міліметрів. Книжечка під назвою «Teeny Ted from Turnip Town» («Казка для дітей про підлітка Теда») набагато тонша, ніж раніше занесені до Книги рекордів Гіннеса два інших видання: «Новий Завіт», який був створений в технологічному інституті Массачусетса (США) в 2001 році (його розміри – 5x5 міліметрів) і чеховський «Хамелеон» (розміри 0,9x0,9 міліметрів), який був виданий Палковичем у 2002 році.

У цю мініатюрну книжечку вміщена дитяча казка про підлітка Теда. Автор цієї книги – Малкольм Дуглас Чаплін, а ініціатором випуску книги є Роберт Чаплін – брат автора.

Видання «Teeny Ted from Turnip Town» складається з 30 мікротабличок з кераміки, які розробники використовували замість паперу. Чорнило вони замінили пучком іонів гелію (його діаметр – 7 нанометрів), який фокусувався у необхідну точку. Газета «Vancouver Sun» оцінила книгу в 20 тисяч американських доларів. Для того, щоб мати можливість читати текст книги, знадобиться електронний мікроскоп, який може збільшувати в 8000 разів.

Цікаво, що очікується випуск ще близько сотні таких книжечок.



Раймонд Квінау написав книгу, в якій всього десять сонетів. Але справа у тому, що кожен із них розрізаний на тоненькі смужечки довжиною в один рядочок. Тож можна комбінувати смужки в будь-якій послідовності, зберігаючи при цьому ритм та щоразу отримуючи новий зміст. А якщо хтось захоче прочитати всі можливі комбінації, то доведеться не розлучатися з цією книгою цілодобово протягом 200 тисяч років.



КНИГА – НЕ ПРОСТО ПОЛІГРАФІЧНИЙ ВИРІБ



Картонна обкладинка, паперові листки, трохи фарби для друку. І в тебе в руках – поліграфічний виріб під назвою книга. Ти відкриваєш її, починаєш читати і переміщуєшся в інший світ. У світ незнайомих людей, які через кілька сторінок стануть близькими, в події чужого життя, яке сторінка за сторінкою переживаєш і сам. Просто папір, фарба, літери, але разом із цим – вир емоцій, почуттів, роздумів, які вже не просто надруковані, а прожиті, відчуті тобою.

Ти перебігаєш очима по рядках, а всередині радість чи смуток, біль, іноді страх, переживання, а часом – просто феєричне щастя. Це не твої почуття, це чуже життя, переважно вигадане, але це все проходить через твою душу. Ти починаєш відкривати для себе щось нове, змінюєш погляди на життя, та врешті-решт змінюєшся й сам. Адже, можна сказати, ти прожив маленьке життя, в якому зробив чужі помилки, потім виправив їх, зробив з цього якісь висновки, порозумнішав.

Книга – це не просто поліграфічне видання обсягом понад 48 сторінок, це маленьке життя, окремий світ, сповнений новим, цікавим, незвіданим...

Відкривайте для себе нові світи!

**Читання
хороших книг
відкриває нам
приховані у
нашій власній
душi думки.**

Шарль
П'єрмон

27 КНИГ, ЯКІ БАЖАНО ПРОЧИТАТИ ДО 27 РОКІВ



1. Еріх Марія Ремарк «Життя в борг»
2. Оскар Уайльд «Портрет Доріана Грея»
3. Вільям Голдінг «Володар мух»
4. Френсіс Скотт Фіцджеральд «Ніч ніжна»
5. Ентоні Берджес «Механічний апельсин»
6. Володимир Набоков «Лоліта»
7. Курт Воннегут «Бійня номер п'ять»
8. Іван Бунін «Легке дихання»
9. Франц Кафка «Перевтілення»
10. Джон Фаулз «Коханка французького лейтенанта»
11. Гі де Мопассан «Любий друг»
12. Льюїс Керролл «Аліса в країні чудес»
13. Шарлота Бронте «Джен Ейр»
14. Олександр Грін «Пурпурові вітрила»
15. Аркадій і Борис Стругацькі «Малюк»
16. Володимир Сорокін «Настенька»
17. Микола Чернишевський «Що робити»
18. Джек Керуак «Волоцюги Дхарми»
19. Рей Бредбері «Квітневе чаклунство»
20. Петро Кропоткін «Записки революціонера»
21. Анна Франк «Притулок. Щоденник у листах»
22. Стівен Кінг «Керрі»
23. Борис Віан «Піна днів»
24. Вільям Гібсон «Нейромант»
25. Джером Девід Селінджер «Над прірвою у житті»
26. Дуглас Коупленд «Поки подружка в комі»
27. Себастьян Жапрізо «Пастка для Попелюшки»

Вікторія ДОРОШЕНКО

НЕІ КНИ

Особливості фестивалю

«Книжковий Арсенал» – це п'яти-денний насичений марафон подій для різноманітної аудиторії. Важливою його частиною є виставка-ярмарок, яка збирає понад сто українських видавництв, книжкових проєктів та міжнародних партнерів, пропонує широкий вибір художньої, дитячої, non-fiction і мистецької літератури та найкращу атмосферу для інтелектуальних покупок і відкриттів. Щороку ярмарок відвідує близько 40 тисяч читачів.

Особливість «Книжкового Арсеналу» у тому, що він пропагує погляд на книгу не лише як на продукт, але і як на важливу частину ширшого культурного процесу, сучасного стилю життя. Місія фестивалю – популяризувати читання, створити актуальний, міждисциплінарний контекст навколо книги, стимулювати розвиток українського книговидання шляхом міжнародного обміну, підтримати сучасну інтелектуальну і мистецьку книгу, відобразити спорідненість літератури з іншими видами творчості – візуальним мистецтвом, кіно і музикою.

Окрім традиційних презентацій книг від видавництв, фестиваль має ще декілька особливостей. Передусім, «Книжковий Арсенал» продовжує формат публічних інтерв'ю з відомими письменниками, який набув значної популярності і став «родзинкою» фестивалю у минулі роки. В цьому році на фестивалі письменники спілкувалися як один з одним, так і з авторитетними журналістами. Це були розмови Сергія Жадана і Юрія Макарова, Тараса Прохаська і Валентини Клименко, Леся Подерв'янського і Юрія Володарського, Лариси Денисенко і Ірен Роздобудько, Ольги Герасим'юк і Наталки Сняданко, Оксани Забужко і Ренати Кіндлерової. Також новими акцентами програми є лекторії про цікавих забутих класиків, допрем'єрні презентації книжок, проєкт у співпраці «Книжкового Арсеналу» та Книгарні «Є» – «МІСТоКІІВ», серія лекцій, присвячених київському тексту в

ЛО, МІЖНАРОДНИЙ ЖКОВИЙ ФЕСТИВАЛЬ

Щороку навесні у Мистецькому Арсеналі проходить Міжнародний фестиваль «Книжковий Арсенал» – найбільша подія в Україні, яка об'єднує літературу й мистецтво. В українській літературній програмі фестивалю взяли участь більше ста письменників, поетів, публіцистів, істориків, філософів і відбулося понад 200 подій.



літературі й міським повсякденним практикам.

«Книжковий Арсенал» – 2014 розпочався разом із улюбленою киянами Французькою Весною. І це не випадково, адже вперше фестиваль вітав почесного гостя – Францію. Так, Французький інститут та Посольство Франції в Україні запросили 11 гостей, серед них Давід Фонкінос, який входить у п'ятірку найпопулярніших сучасних французьких письменників, автор роману «Ніжність»; П'єр Ассулін – письменник, автор популярного блогу «Республіка книг», колишній головний редактор журналу «Lire», який презентував свій роман «Портрет»; Жерар де Кортанз – кавалер Почесного легіону, редактор серії «Folio Biographies» у найбільшому французькому видавництві «Gallimard», який також презентував свій перший роман, перекладений українською – «Індіго».

У межах IV «Книжкового Арсеналу» сучасне українське поле представлене багатьма його акторами та диспозиціями: від зовсім молодих проектів до тих інтелектуалів, без яких сучасна українська культура вже є немислимкою. Потреба у смисловому прочитанні українських подій останніх місяців, свідком яких став увесь світ, є очевидною як ніколи. Це загострення не залишилося непоміченим, призвівши до переформулювання теми філософського блоку зі спокійної рефлексії про «Читання і письмо» на «Інтелектуальні образи Майдану: між революцією і війною». Адже якщо філософія не живе сучасністю, вона помирає в інертності інституцій.

Виставки - ілюстрації

Цього року «Книжковий Арсенал» у арт-програмі презентував дві міжнародні виставки ілюстрації. «PICTORIC» – майданчик для спілкування худож-

ників, видавців та широкої публіки, яка цікавиться книжковою ілюстрацією, та українсько-польська виставка за підтримки Польського інституту в Києві й Інституту книги в Кракові, що оприлюднює роботи сучасних графіків, студентів із художніх академій Києва, Кракова, Вроцлава й Варшави.

Ще одна виставка «11 світів. Сучасна чеська ілюстрація для дітей» включає роботи 11 чеських майстрів, авторів молодшої та середньої генерації. Давид Бьом, Карел Єріє, Луціє Ломова, Галина Міклінова, Петр Нікл, Їржі Франта, Рената Фучікова, Вендула Халанкова, Павел Чех і Петр Шмалец своїми творами відповіли на багато запитань про спорідненість світів коміксів і традиційної ілюстративної техніки.

Дитячий майданчик Мистецького Арсеналу

Спеціально до проведення «Книжкового Арсеналу» було відкрито новий простір інноваційного освітнього проекту для дітей та підлітків «Арсенал ідей» – Art&Book, наповнений тематичними інсталяціями та арт-об'єктами.

Дитячий майданчик Мистецького Арсеналу цього року включав не лише читання казок та віршів, книжкові інсталяції, творчі майстер-класи і виставки дитячих ілюстраторів, дискусії дитячих видавців, але й мав спеціальний фокус у програмі: «Свобода. Читати, думати, знати, жити вільно». Народжені вільними, сучасні діти можливо більш чітко, ніж дорослі, відчувають, що невільна людина не здатна бути ані щасливою, ані захищеною, ані впевненою у своєму майбутньому. Ціла низка заходів для дітей на «Книжковому Арсеналі» була присвячена темі свободи в літературі, творчості, думках та вчинках. Адже бути вільною людиною – це не лише зовнішня ознака, але й внутрішній духовний вибір.

Також протягом усього фестивалю відбувається благодійний збір книжок для дітей, позбавлених батьківської опіки, дитячих лікарень та реабілітаційних центрів.

Більше інформації на сайті: <http://artarsenal.in.ua/event127.html>

М. Яцимірська, «Культура фахової мови журналіста»

ЗАГОВОРИ! І СКАЖУТЬ ХТО ТИ

... Мовна майстерність здобувається не лише навчанням, сумлінною працею, а й талантом. У понятті «Культура мови» можна виділити кілька рівнів: 1) граматична правильність; 2) стилістична виразність; 3) комунікативна оптимальність; 4) мовна майстерність.

Мовна майстерність талановитого мовця може почати виявлятися уже на рівні граматичної правильності, тобто на першому етапі опанування мовою. Абсолютно чіткої межі між рівнями немає. Засвоюючи норми, мовець вчиться правильності мовлення, опановує елементи його стилістичної виразності, тому що неграмотне мовлення не може бути стилістично виразним.

Рівень правильності мовлення досягається при засвоєнні основних норм (вимовних, лексичних, граматичних, стилістичних) літературної мови.

Стилістична виразність і комунікативна доцільність спираються на здобутки першого рівня – правильності. Проте досягається він дотриманням ще й інших вимог, за якими формуються такі комунікативні якості мови, як точність, логічність, ясність, чистота, виразність, різноманітність, багатство та естетичність виражальних засобів... (Л. Мацько, О. Сидоренко, О. Мацько)

Культура мови

... Для того, щоб досягти виразності й багатства індивідуальної мови, треба:

- постійно збагачувати інтелект, удосконалювати мислення, не лінуватися думати, розширювати ерудицію;
- критично ставитися до власного мовлення, помічати свої мовні помилки, щоб потім уникати їх;
- пам'ятати про те, що гарно говорити – наш мовний обов'язок перед українським народом, перед історією;
- вважати одноманітне мовлення неестетичним, а бідність словника – ознакою поганого тону;
- постійно збагачуватися новими мовними засобами зі сфери професійного власного мовлення та споріднених фахів;
- користуватися словниками й довідниками;
- виробити увагу до бездоганного мовлення сторонньої людини, аналізувати, чим воно досконале: багатством словника, інтонації, особливостями тембру, різноманітністю синтаксичних структур, умінням будувати фрази і текст, індивідуальною образністю, порівняннями, епітетами, метафорами тощо;
- читати, якщо не постійно, то хоча б періодично, українську класичну і сучасну літературу та публіцистику, пресу для того, щоб мати «на слуху» рівень розвитку сучасної української літературної мови;
- періодично читати вголос; читати «з олівцем»;
- постійно бути уважним до власного мовлення та мовлення найближчих людей, колег, не розслаблюватися, дбати про природність, невимушеність мовлення;
- заучувати гарні зразки мовлення напам'ять;
- бути уважним до життя, до різноманіття його форм, явищ,

процесів як у природі, так і в суспільстві; помічати, як усе відображається у нашій мовній картині світу;

- сприймати мову як свою людинолюбну сутність, як картину світу, як порадника і помічника у суспільному житті;
- своє мовне вдосконалення розуміти як постійний органічний стан і поширювати це розуміння серед інших.

Мовна культура не постає на порожньому місці; це постійна робота, спрямована на виховання і вдосконалення кращих людських чеснот, створення свого фахового образу, досягнення соціального престижу в суспільстві (Л. Мацько, О. Сидоренко, О. Мацько).

Рівні удосконалення мовної особистості

... Мовна особистість проходить кілька етапів до досконалості становлення і розвитку, щоразу підіймаючись на вищий рівень мовної культури. Умовно це можна подати так.

Перший рівень – це мовна правильність. Він здобувається мовною освітою, тобто вивченням правил користування мовою, її лексикою, граматичними формами, фонетичним ладом, елементами текстотворення. Виробляються орфоепічні, орфографічні та пунктуаційні навички, вміння будувати речення і нескладні типові тексти, користуватися ними. Цей рівень має досягатися в основній ланці середньої школи. Оскільки рівень правильності – це базовий рівень, то практично на ньому все мовне навчання зосереджується у середній школі.

Другий рівень – інтеріоризація. Виявляються вміння реалізовувати себе у висловленнях відповідно до власного внутрішнього стану; вміння творити себе засобами мови і виражати свою особистість; володіти основними формами усного і писемного міркування (монолог, діалог, полілог; опис, розповідь, спілкування) за допомогою стилів. Це рівень виразності і комунікативної достатності.

Третій рівень удосконалення мовної особистості можна назвати рівнем насиченості мовою. Мовець уже володіє комунікативними ознаками мови (логічністю, предметністю, точністю, виразністю, образністю, естетичністю), багатством і різноманітністю мовних засобів. Він у мові – як риба у воді – має багатий лексикон, володіє жанрами і стилями текстотворення. Це ідеал мовної особистості, якого можна досягти на вершині мовної шкільної освіти, але досягають цього лише окремі учні.

Наступним рівнем удосконалення мовної особистості вважають рівень адекватного вибору. Цінується вміння говорити цілеспрямовано, досконало володіти функціональними типами мовлення, стилями літературної мови,

володіти у кожній мовній ситуації точною мовною реакцією. Це рівень комунікативної досконалості, який досягається в мовній освіті вищої школи. Обираючи вищий навчальний заклад, студент переорієнтовується на такий вибір функціональних типів спілкування і мовних засобів, який був би адекватним його майбутньому фаху.

Найвищими рівнями формування мовної особистості і виявами мовної культури є рівень володіння фаховою метамовою та рівень мовного іміджу соціальних ролей

Найвищими рівнями формування мовної особистості і виявами мовної культури є рівень володіння фаховою метамовою (терміносистемами, фразеологією, композиційно-жанровими формами текстотворення, мовними формулами) та рівень мовного іміджу соціальних ролей: політика, державного працівника, керівника, вченого – етичними й естетичними манерами живого мовлення. Усі студенти вищих навчальних закладів України мають прагнути досягти названих рівнів во-

лодіння державною мовою, тому що це одна з основних умов фахового зростання, досягнення професійної майстерності в обраній сфері діяльності та елітарного становища в суспільному житті. Викладачі-філологи зобов'язані займатися методичним проектуванням, розробляти такі робочі програми й інше навчально-методичне забезпечення, в яких би враховувалися особливості усіх рівнів мовної освіти, мовного виховання і мовної поведінки... (Л. Мацько, О. Сидоренко, О. Мацько)

■ **Юрій Рибачук, Редакторський портал**

СІМ РАЗІВ ПОДУМАЙ, А ОДИН НАПИШИ

У помилках немає злого наміру, а є недбалість і жлобство: хтось економить на літредакторі, а в підсумку навколишнє середовище перетворюється на граматичний смітник. І добре тому, хто не розуміє, не бачить і не резонує, але тим, хто мову знає, іноді дуже хочеться обійти рідне місто з червоним маркером у руках і сказати: «Дай щоденник, два».



«Епізоди поносу»

Як страшно жити! 75 % туристів «переносять один та більше епізодів поносу»! Все, відтепер ніякого туризму. Читатимемо книжки не на пляжі, а вдома. Наприклад, словники, які, за висловом класика, «пишний сад, а не сумне провалля». В українській мові слів, які означають розлад шлунку, про який ідеться в рекламі, якраз «пишний сад». Бігучка, біганка, побігачка, побігуха, будишниця, утрібка, свистуха, різачка, почеревиця, тискавиця... Є навіть образне «швидка Настя». Звісно, все це не для реклами. Але хоча б по-літературному «пронос» можна було написати?

«Формируем форму губ»

«Формирование формы», «образование образа» і подібні «масла масляні» дуже часто трапляються не тільки в рекламі. Якби клініка не зекономила на літредакторі, той би підказав, що йдеться насправді про «исправление формы губ» або ж, висловлюючись естетичніше, «совершенствование формы губ». Що ж, подібні «перли» (один із загальновідомих – «забезпечення безпеки») вкорінилися навіть в офіційних документах. І от як втовмачити, що можна ж сказати по-людськи – «гарантування безпеки»?

«Щастя це коли»

Погано, коли ком на своєму місці немає, але якщо вони стоять там, де їх не має бути, не краще. Як-от у цьому оголошенні. «Український правопис» каже: коли немає ясно визначеного підрядного речення, кому перед «як» чи «коли» ставити не треба. Не вмієте ясно визначати підрядні речення – найміть літредактора.

«Пломбір 1961-го»

Недобросовісні торгівці на ринках наморозжують рибу льодом, аби більше важила. Щось подібне часто роблять і з числівниками. «Хвостики» після них (1-го, 5-те, 1961-ший) так і називаються – нарощеннями. «Довідник коректора» чітко каже: після дат їх ставити не треба. Себто, необхідно було написати «за рецептом 1961 року». Втім, якщо після дати немає вказівки на місяць та рік, нарощення ставиться: «Екзамен перенесено з 5 травня на 25-те».





Валерія КУЛИКОВА

ЖИТОМИР – ЗАТИШНИЙ КУТОЧОК У ТАЄМНИЧОМУ ПОЛІССІ

На мальовничих скелях, де єднаються Тетерів і Кам'янка, в самому центрі стародавніх лісів стоїть славетне місто Житомир. Існує кілька легенд про походження назви «Житомир». Одна з них пов'язує її з назвою маєтку древлян – «мир житичів». Друга стверджує, що тут торгували хлібом, звідси і «житомир» – той, хто міряє жито. Інші легенди розповідають про те, що місто було засноване дружинником Аскольда і Діра на ім'я Житомир.

Яка із цих легенд імовірна – невідомо до цього часу, але у самій назві міста Житомир переплелися слова мир і жито, а на старовинному гербі були зображені гостинно відчинені ворота. Та як би там не було, датою заснування Житомира вважається 884 рік. Це одне з найстаріших міст України, а значить вам обов'язково варто його відвідати!

Обласний краєзнавчий музей

Почати екскурсію містом, мабуть, варто з пам'ятки Житомира – краєзнавчого музею. Заснований він у 1865 році і знаходиться недалеко від центру міста, на майдані Замковому. Житомирський обласний краєзнавчий музей – це зразок архітектури того часу. Тут є на що подивитися як зсередини, так і зовні. Крім безлічі експонатів, що розповідають про природу житомирського краю, тут знаходиться одна з найбагатших колекцій образотворчого мистецтва та шедеври кращих майстрів Італії, Франції, Голландії, Польщі і Угорщини XVII–XVIII століття. Картини просто дивовижні, кожна з них – вікно в свою епоху, герої оживають і розповідають тобі свою історію. Враження незабутні!

Музей космонавтики

імені Сергія Павловича Корольова

На вулиці Дмитрівській знаходиться ще одна візитна картка Житомира – Музей космонавтики ім. С. П. Корольова. Там на власні очі можна побачити шлях космонавтики від її зародження до наших днів.

Неподалік розташований будинок-музей С. П. Корольова – відомого вченого і конструктора ракетно-космічних систем. У ньому царює та ж атмосфера, яка була в часи, коли народився великий конструктор.

Парк культури та відпочинку

імені Юрія Гагаріна

Насолодившись атмосферою музеїв, саме час відправитися в парк. У Житомирі їх безліч! Усе місто просто пото-



Спасо-Преображенський собор



пає в зелені. Прямуємо в центральний парк, який носить ім'я Юрія Гагаріна. Проголосуючись алеєю – відпочиваєш. В обличчя дме теплий вітерець, дзюрчать фонтани, пахнуть квіти – справжня земна благодать! Алеї парку приводять у лісопаркову зону, яка об'єднує центр Житомира і спальні райони. Тут збереглися величезні дуби і буки. Звідси відкривається чарівний вид на скелястий берег Тетерева, плесо річки додає відчуття комфорту і затишку цього казкового місця. Любителі активного відпочинку будуть у ще більшому захваті, адже скелі над Тетеревом – ідеальне місце для скелелазного спуску і підйому.

Келії єзуїтського монастиря

Продовжуємо подорожувати Житомиром і вирушаємо на вулицю Черняховського, 12. Там знаходиться стара будівля – колишні келії єзуїтського монастиря, побудованого в 1724 році. Зараз це лише розвалини, але якщо докласти трохи фантазії, то можна побачити величний монастир із високими стінами і бійницями.

Католицький кафедральний собор святої Софії

На Замковій горі знаходиться кафедральний собор, побудований ще в 1751 році. Це яскравий представник пізнього ренесансу і бароко. Стіни двометрової товщини, а висота башт досягає 26 метрів. Відчуваєш себе піщинкою в порівнянні з цим стародавнім гігантом. Заходиш усередину, віє холодом віків, а стіни прикрашені барельєфами та фресками.

Тьмяне денне світло потрапляє крізь вітражі і створює приголомшливу атмосферу середньовіччя. Починаєш уявляти давніх священиків. Стає трохи моторошно в цьому світі прохолодного подиху історії.

Спасо-Преображенський собор

На самому початку вулиці Перемоги увагу привертає одна з найвищих будівель Житомира – Преображенський собор, побудований ще в 1874 році. Будівля витримана у візантійському стилі з характерними рисами давньоруської архітектури XI–XII століть. Висота собору – 53 метри, а вага головного дзвону складає 500 пудів. Як бачите, Житомиру є чим пишатися!

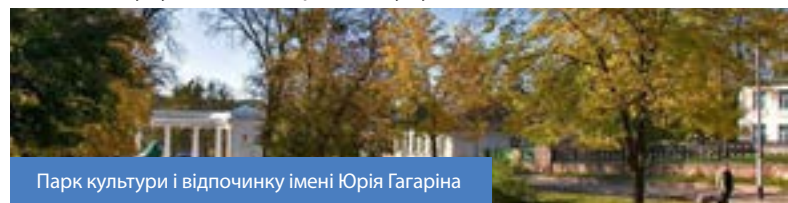
Городище

Раджу ще відвідати Городище. Це пам'ятка археології другої половини першого тисячоліття до нашої ери. Побудоване воно племенами раннього залізного віку, які жили на території Житомира. Тутешній музей дає уявлення про побут наших пращурів.

Житомир – це дуже затишне гостинне місто. Гуляючи його вулицями ти не помічаєш, як вечоріє. Тому потрібно поспішити у центральний парк Житомира, щоб помилуватися заходом сонця. Це неймовірно видовище! Ти стоїш на стрімкому березі Тетерева, перед тобою скеляста прірва, а промені сонця пестять твоє обличчя. Багряне колесо тоне в чорному морі лісу – на Житомир опускається ніч, настав час насолодитися нічними

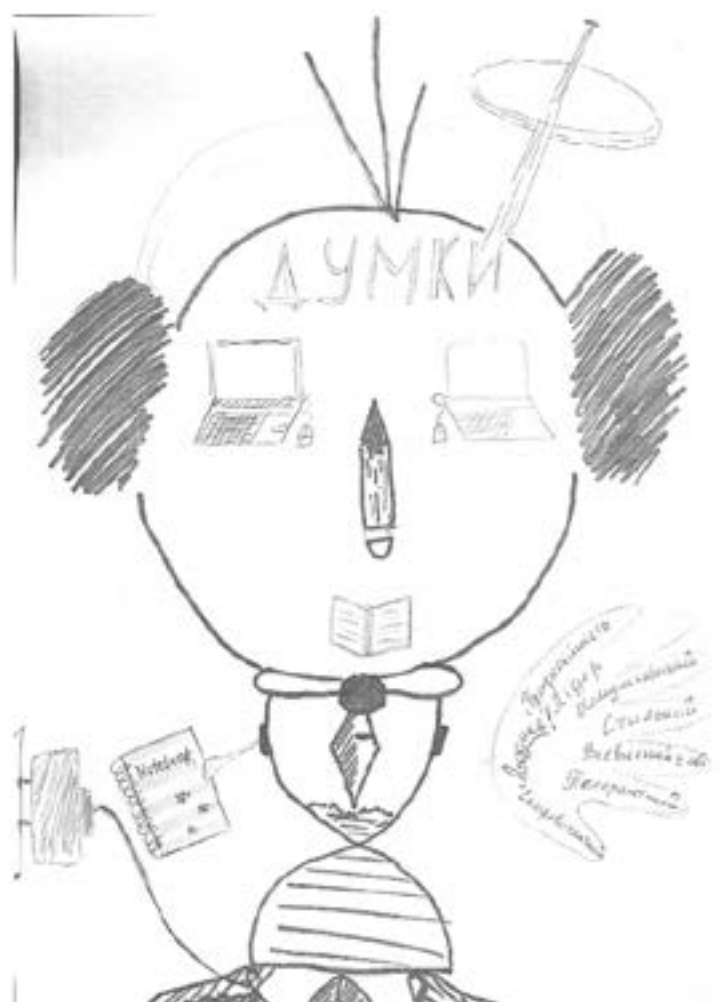
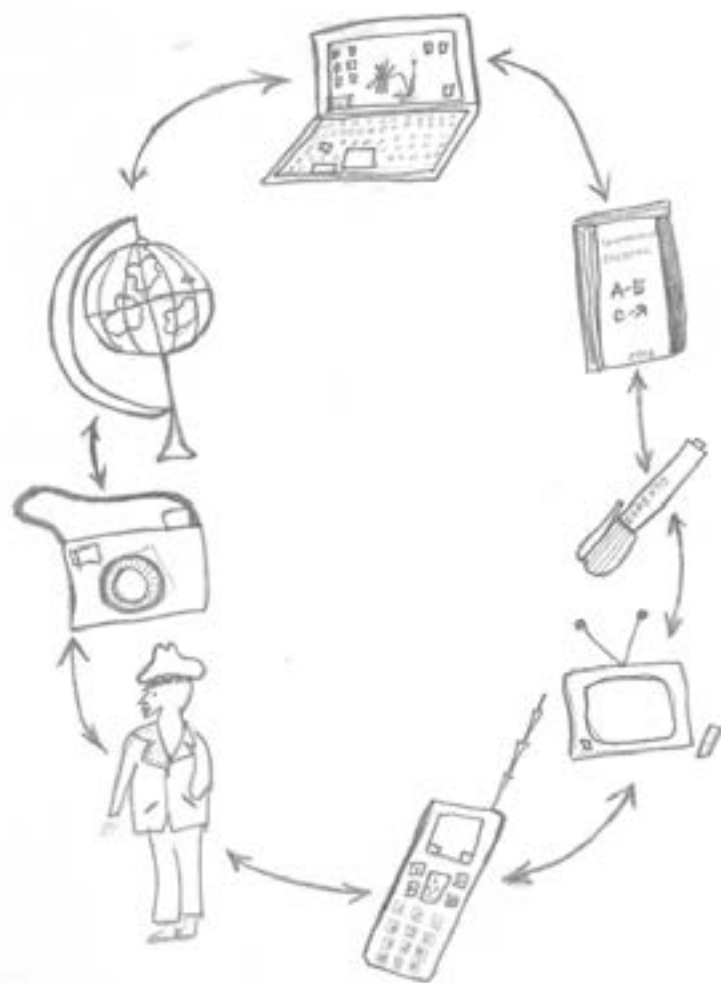
розвагами міста. Тут дуже багато нічних клубів, ресторанів – розваги на будь-який смак! Кожний заклад просякнутий неповторним духом Житомира, куди б ти не пішов, комфорт і затишок будуть твоїми вірними супутниками!

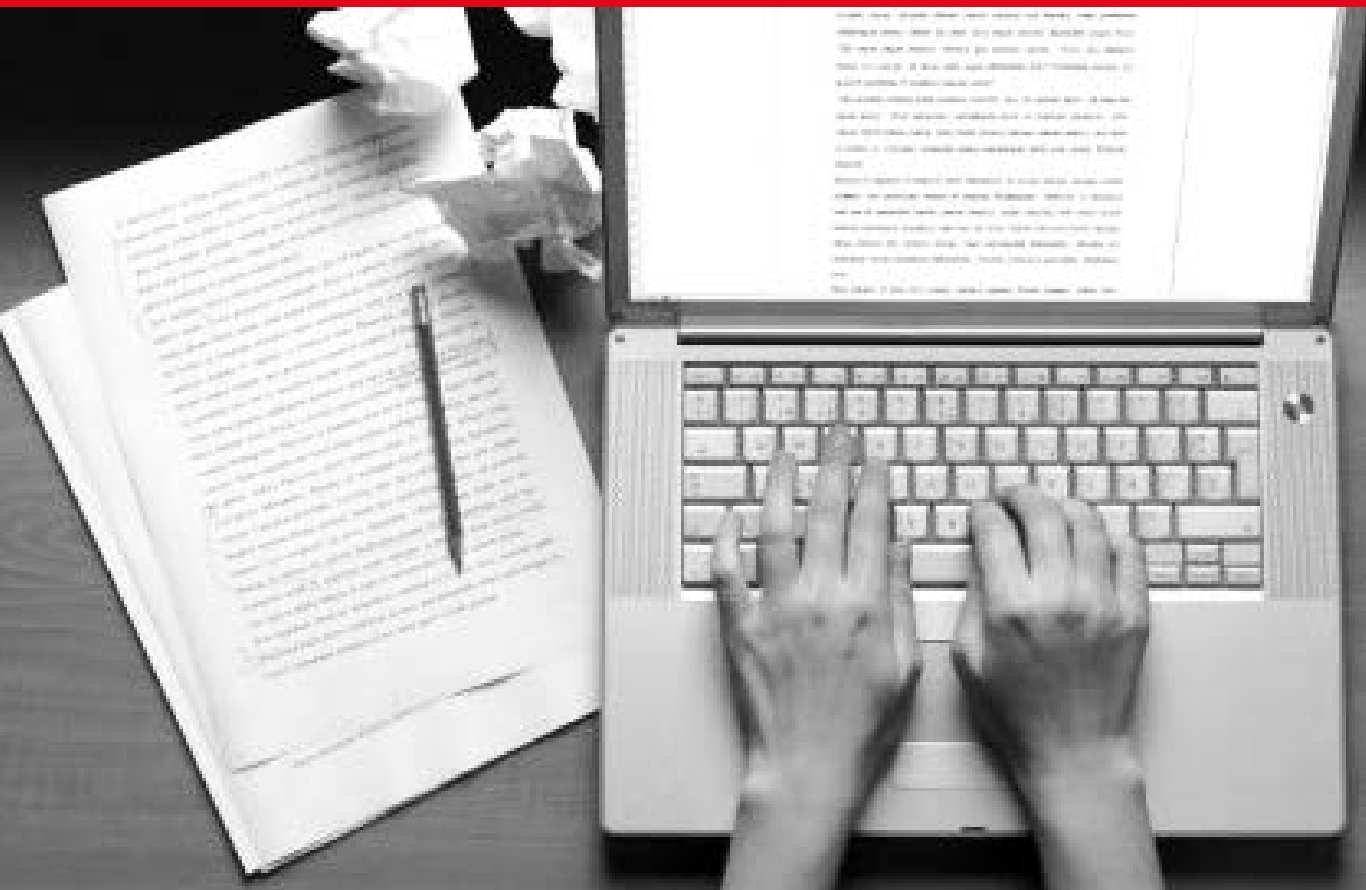
Житомир – це дуже затишне гостинне місто. Гуляючи його вулицями ти не помічаєш, як вечоріє. Тому потрібно поспішити у центральний парк Житомира, щоб помилуватися заходом сонця.



Парк культури і відпочинку імені Юрія Гагаріна

Редактор, який сукупність всього і про все...





Редактор – це...

...у сучасному словнику іншомовних слів за редакцією Л. Нечволода зазначено, що поняття «редактор» походить від французького *redacteur* і від латинського *redactus* – упорядкований. Також наведено два визначення: 1) Особа, яка виправляє, опрацьовує, готує до друку текст, рукопис; 2) Керівник видання (книги, журналу, газети тощо), який затверджує його зміст. Аналогічне визначення дефініції «редактор» знаходимо і в словнику журналіста за загальною редакцією Ю. Бідзілі. Редактор за комуністичної доби сприймався як цензор: «Редактор – це посада цензора, вигадана при комуністичному режимі. Редактор стежив за ідеологією». Великий тлумачний словник сучасної української мови подає декілька значень дефініції «редактор»: той, хто редагує який-небудь текст; фахівець із редагування; той, хто керує яким-небудь виданням, визначає його напрямки і зміст; комп'ютерна програма, що дає змогу редагувати і верстати текст. Визначення цієї дефініції, але у вужчому значенні, читаємо у «Новому словнику української мови». Редактор – той, хто редагує текст; керівник якого-небудь періодичного видання, видавничого відділу або відділу у газеті чи журналі. У Законі України «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні» у статті 23 записано, що редактор (головний редактор) друкованого засобу масової інформації є керівником редакції, уповноваженим на те засновником (співзасновниками).

Редактор (головний редактор) керує діяльністю редакції в межах повноважень, визначених її статутом, представляє редакцію у відносинах із засновником (співзасновниками), видавцем, авторами, державними органами, об'єднаннями громадян і окремими громадянами, а також у суді і третейському суді та несе відповідальність за виконання вимог, що ставляться до діяльності друкованого засобу масової інформації, його редакції відповідно до цього Закону та інших актів законодавства України.

Сучасного редактора український науковець В. Різун називає «професійним читачем», що проникає у творчу лабораторію автора, знається на особливостях читацького сприймання і розуміння, а також є фахівцем із науки про текст.

Не тільки українська, а й світова практика визначає редактора прискіпливим кваліфікованим читачем авторського матеріалу. «Читач матеріалу» (copyreader), а пізніше – «редактор» (copyeditor) – так в американській практиці називають редактора. «Він справді читач. Читач-критик. Читач-інтерпретатор. Читач-аналітик. Читач-фахівець. Читач-мовник. Читач-психолог. Читач, який фахово аналізує, критикує, перевіряє, виправляє, радить, допомагає, спрямовує, переконує». А німецький дослідник Д. Керлен переконаний, що сучасний редактор є «наставником інформаційного суспільства».

Із редакторського портфеля газети «Універсум»